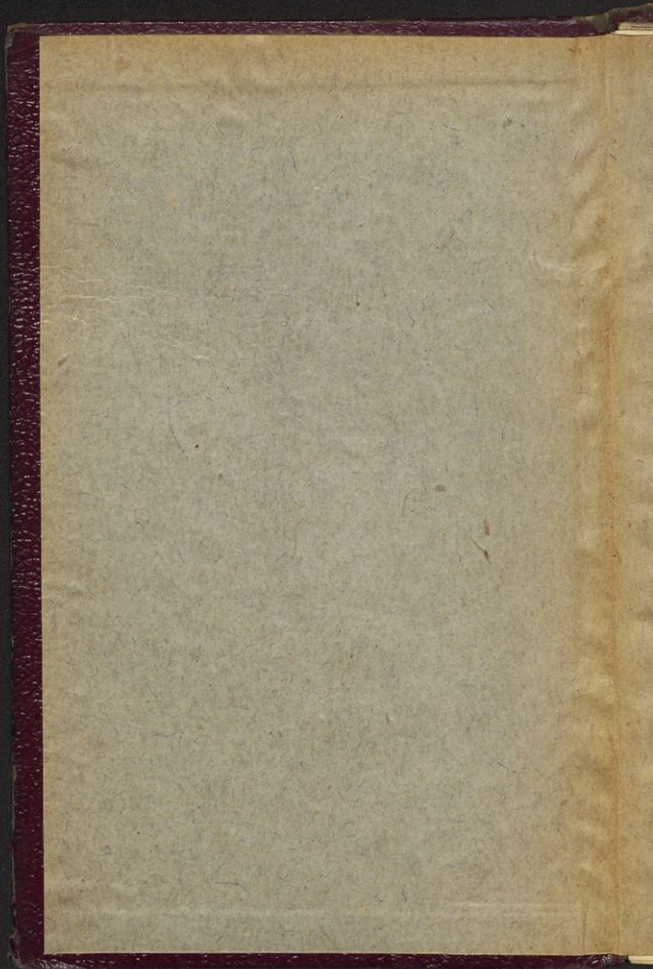

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

110159

A 6.3a 2l

MARIJA

naša pomočnica.

P o v e s t

za

mlade in odrasle ljudi.

20m

Tretji natis.

V Ljubljani.

Tisk in založba Zadrúžne tiskarne.

1903.

110159

110159

D F 7 d 5495 / 1952

Prvo poglavje.

Materino trpljenje in upanje.

Na Nemškem pod Renskimi gorami stoji v lepem, pa ne kaj rodovitnem kraju mala vas. Nje prebivalci so ubožni, sicer pa zadovoljni in polni krščanskega duha. To spričuje njih skrbno prizadevanje, da bi si svojo cerkvico v spodobnem stanu ohranili. Ondu se vidi na altarju marsikaka lepa podoba, marsikaka lepa oprava, katero je pobožnost darovala. Ako se gre od cerkve ob lepem brezju četrť ure daleč, pride se v prijetno dolinico. Tukaj stoji med dvema hrastoma lesena, lepo izrezana podoba presvete Device Matere Božje, z lepim svitom okrog glave, s stegnjenimi rokami, kakor bi bila kedaj malega Jezusa na njih držala; rečem: kedaj; zakaj hudobna roka ji je pred

mного leti dragoceno napravljeno dete ukradla. Ni skoro mogoče, da bi človek brez srčnega ginjenja gledal roke, ki se zastonj po detetu stegajo, in oči, ki se polne materine ljubezni tje ozirajo, kjer je nekdanj dete počivalo, pa ga zdaj več ne vidijo.

To podobo pa prebivalci tiste vasi zelo časte; k nji romajo in pred njo s pobožnim srcem svojo molitev opravljajo. Očetje posebno in matere, ki imajo nesrečne, zapeljane in bolehné otroke, hodijo k milostljivi Materi pomoči iskat ter za svoje otroke molit; in marsikateri že z veseljem pripovedujejo, da jih je Bog po prošnjah presvete Device uslišal.

Med žalostnimi materami se pač nobena ni večkrat k milostljivi podobi obrnila, kakor Marjeta, vdova starega vojaka. Zgodaj je zgubila svojega moža, pa s krščansko potrpežljivostjo in vdanostjo v božjo voljo je prenašala bridko izgubo in s toliko večjo ljubeznijo si je prizadevala, da bi svojega jedinega sinčka, živo podobo rajnega moža, dobro izredila. Jožek je pa tudi rasel po materni volji, ki si je hotela podporo za svojo starost izrediti. Rad je molil, in od leta do leta je bil

najpridnejši in najmirnejši deček. Hudobnih tovaršij se je vedno varoval, in po šoli je bil najrajši pri materi ali pa v farovžu. Gospod župnik so ga namreč prav radi imeli, in so ga vsaki dan jedno uro še posebej učili. Lahko si je misliti, da so ga zavoljo tega drugi učenci sovražili. To je dobrega dečka zelo v srce bolelo. Pa vendar ni hudega s hudim povračeval; prizadeval si je tem več biti prijazen tudi svojim sovražnikom in skazovati se dobrega. Nekateri je to ljubeznjivo obnašanje omečilo. Svojo krivico so spoznali in se z Jožefom spravili. Drugi so ga pa še huje sovražili in njih sovraštvo je ž njimi rastlo.

Med temi sta bila posebno dva kovačeva sina, Miklavž in Boltežar. Tudi onadva nista imela vzroka, da bi Jožefa črtila; a za malo se jima je zdelo, da so ga vsi hvalili in radi imeli, zlasti pa gospod župnik in gospod učitelj, ker ona sama nista slišala nikjer hvale, povsod pa grajo in svaritev.

Tega pa opomnimo temveč, ker se je vsa prihodnja Jožefova nesreča, kakor tudi sreča iz tega izsnovala. Jožef je rasel zdrav in čvrst na telesu, na umu

bister in nedolžen na duši. Šolski učitelj je prihajal stareji in slaběji. Že s šestnajstimi leti je bil Jožef njegov pomočnik. Gospod župnik so očitno rekli, da stari učitelj ni mogel boljšega naslednika dobiti, kakor je bil Jožef. Svest si je bil, da mu ta služba ne bo odšla. Pa kar najedenkrat je Jožef izginil, in nihče ni vedel, kam je prešel.

V bližnji vasi so obhajali cerkveni shod. Jožef in stari učitelj sta v cerkvi godla. Opoludne ju je prijazen, znan kmet na kosilo povabil in nista mu smela odreči. Ker sta bila v dobri družčini in so bili vsi dobre volje, sta dalje ondu ostala, kakor sta se bila namenila. Mračno je že bilo, ko sta odrinila domov. Skozi gojzd morata iti; in glej! v grmovji zaslišita žalostno, tiho stokanje. Vstavita se in kličeta, kaj da je. „Pomagajta mi!“ odgovori nekdo s slabim glasom. Jožef ves goreč in poln usmiljenja hoče kar tje, od koder se je glas slišal. Stari učitelj, skušen in skrben mož, svetuje, da bi šla v vas in da naj bi možje prišli z lučjo in z nosilom. Zdelo se mu je, kakor bi si bil kdo nogo zlomil ali se sicer kako poškodoval.

Ali Jožef, mlad, uren in željen pomagati nesrečnemu, prosi učitelja, da bi ga na cesti počakal, sam pa je hotel čez jarek skočiti, in potem, ko bi bil nesrečneža našel, bi bil učitelja poklical. Urno tedaj skoči čez jarek in leze skozi gošavo proti nesrečnežu, ki ne neha ječati. Učitelj sliši, kako Jožef nesrečneža tolaži. Pa kar najedenkrat vse potihne. Učitelj zasliši še glas in vzklik in potem zabavljivo smejanje. Strahoma dolgo čaka Jožefa. Večkrat ga pokliče, pa nič ni odgovora. Ker se zelo nesreče boji, teče stari mož v vas vse povedat in prosit pomoči.

Urno je šlo več mož z žalostnim učiteljem v gojzd; vse so preiskali in klicali. Jožefa ni bilo videti, ne slišati. Ko ga več dni ni bilo nazaj, je vse vaščane, sosebnostno pa mater in gospoda župnika neizrečena žalost obšla. Pri obhajanju cerkvenega shoda so videli tudi hudobna kovačeva sinova. Drugi so še pripovedovali, da je bilo videti v gostilni mnogo sumljivih ljudi, kateri so zalega, lepo zrašenega Jožefa z očmi zasledovali. Gostilničar je še celo mislil, da so bili prusovski ali pa hesovski nabiralci vojakov in da so

blazega mladeniča vtegnili speljati v zanjko, iz katere mu ni bilo mogoče uiti.

Zastonj so povsod po njem popraševali in pisali. Tedne, mesece, leta so čakali zgubljenega sina. Jožefa ni bilo. Blagi gospod župnik so bili zelo žalostni, šolski učitelj se ni dal dolgo utolažiti; materne žalosti pa, ki je z Jožefom svoje jedino dete zgubila, ni bilo mogoče popisati. Vse cerkve je obiskala, po vseh božjih potih romala, da bi svojega jedinega preljubega otroka sprosila nazaj; Mater Božjo brez otroka, kakor so imenovali podobo v dolini — je vsaki dan večkrat obiskala in z vročimi solzami prosila, da bi ji kmalu ubozega sinčka nazaj poslala. Leta so pretekla, Jožefa ni bilo. Osem let je že preteklo, in vendar še mati Meta ni obupala. „Še mora priti moj Jožek!“ je rekla večkrat; „še živi, to dobro vem, to mi pravi nekaj v mojem srcu. Prosila in molila bom toliko časa, dokler ne bom uslišana!“

Meta je čutila težave starih let; ubogo sirotico, Agato po imenu, je vzela k sebi, in je mirno in tiho z njo živela, — v Gospoda udana in vedno zaupajoča. S predenjem in šivanjem si je služila

svoj pičli živež, in Agata ji je pridno pomagala. Tudi gospod župnik in učitelj sta ji pomagala, da je mogla z Agato brez skrbi živeti in laglje pogrešati Jožefa. Pa vendar je mati samo na sina mislila, samo po njem hrepenela; ko se je zbudila, je mislila nanj; predno je šla spat, je molila zanj. Komaj je solnce izza gore prišlo, je že hitela k podobi presvete Device Marije, ji tožila svoje bolečine po zgubljenem sinu in jo prosila pomoči. In vselej je čutila polajšanje v srcu. Njeno upanje, da bo Jožefa še videla, se je potem v nji zopet ponovilo, dasiravno se njega videti niso nadejali ne gospod, ne učitelj, niti drugi vaščanje. Ko je večer prišel, je obiskala s svojo rejenko presveto Devico in jo prosila ter ji v varstvo izročila sina Jožefa. Marsikak rožni venec je molila v njeno čast, vencev iz poljskih cvetic je spleťala okrog njene glave, in velikokrat je že luna svetila, ko je še za svojega sina molila.

Bilo je v praznik obiskovanja Device Marije, ko je žalostna mati zopet pred njeno podobo klečala. Bolj kakor kedaj je premišljevala žalost Marije, ko je pod križem stala, in oči so se ji posolzile.

Ali ni bila ta podoba z rokami, ki so se po sinu stegovale, z očmi, ki so se zastonj po izgubljenem ozirale, tudi podoba njenih bolečin?

„O mati Marija!“ je zdihovala, „kakor ti, stegujem tudi jaz roke po svojem Jožefu, pa ga ne morem objeti; kakor ti, oziram se s hrepenenjem na vse strani, pa ne morem zagledati njegovega dragega obličja. O Marija! pomagaj! Marija pomagaj!“

V preveliki žalosti objame Marijine noge in proseča položi glavo na njena kolena. Kar jo prešine neka dobra misel. Vesela vstane ter reče radostnega obraza: „O Marija, ta misel izhaja od tebe. Tako bom storila. Jaz bodem tebi sina dala, in ti ga bodeš meni. — Jožef, preljubi moj Jožef! še te bom videla!“

Vesela je tekla domu. Še bolj pridno je predla in šivala z Agato. Vsak dan je vstala po uro pred in šla po uro pozneje spat. Pri tem je na vse strani varčna bila, pa vendar tako, da Agati ni bilo treba trpeti pomanjkanja. Ta se je velikokrat čudila in rekla: „Ljuba mati, zakaj se tolikanj trudite? Ako morave delati, bom rajše jaz prihitela; vi se varujte.

To škoduje vašemu zdravju. Komaj ob nedeljah si privoščite kak grižljej mesa. Povejte mi, kaj ste si namenili?"

„Agata“, reče stara žena, „vse boš zvedela. Saj se vse to za mojega Jožefa godi. Le pridno delaj! Bodo že prišli dnevi počivanja“.

Tako je Meta s svojo rejenko delala in si pritrgovala neprenehoma. Kmalu sta bila dva kosa platna gotova. Ko je bilo platno obeljeno, ga je Meta vzela in v mesto nesla in pa še vso svojo gotovino, stari cekin, katerega ji je pred šestdesetimi leti krstni boter podaril, in srebrni križček je seboj vzela.

Agata se začudi in vpraša: „Čemu pa to vse?“ „Agata! radovednost se ne spodobi tvoji starosti“, ji odgovori, „boš že še zvedela, kadar čas pride!“ Agata jo hoče spremiti in ji platno nesti, pa ni pomagalo nič.

„Kaj še, tu mi ne moreš kaj pomagati; to moram sama opraviti“, ji odgovori mati. Počasi gre tedaj stara žena z jerbasom na glavi, ki za njo ni bil malo težak, v dolino k preljubi podobi. Srčno in goreče govori ondu z Materjo Božjo in kakor pomlajena in polna veselega upanja se vzdigne proti mestu.

Srečno pride v mesto in ondu svoje platno kmalu in dobro proda. Denarje prešteje in lepo število jih je s cekinom na vrhu. „Dovolj jih bo“, si misli, „in če mi jih kaj primanjka, mi bodo ljudje že upali na moj pošten obraz in Materi Božji na ljubo“.

Njena prva skrb je zdaj poiskati dobrega umetnika, ki lepe Jezuščke izrezuje. Kmalu zve zanj. Jezuščkov, lepo in umetno izrezanih je na izber na prodaj. Z veselim čudenjem ogleduje Meta cveteče, rudeče obrazčke, ki so se ji smehljali. Skrbno ogleduje vsako detice. Najlepše je hotela kupiti, da bi se Materi Božji v dolini bolj prikupila. Težko jo je pa skorej stalo, da bi si pravega izbrala. Obrne se tedaj k umetniku, kateremu je bilo njeno prosto obnašanje kaj všeč. „Dajte mi gospod, dajte najlepše dete; najlepše bi rada imela, da bi ž njim Mater Božjo prav razveselila“.

„Najlepše bo pač tudi najbolj drago, ljuba žena!“ ji reče mojster. „Nič ne dé“, odgovori na to Meta prosto; „Materi Božji v čast se ne sme gledati na denarje; najlepše dete ji hočem kupiti, in če bi tudi moja hišico veljalo“.

„No, no“, pravi mojster se smeja, „tako drago pa ne bo, svetujem vam, tole kupite!“

„Ali to-le? to detice ima tako blede suho obličice; ne, ne, to le sami imejte. Kako bi me Mati Božja gledala? Zdravo, okroglo, rudečelično detice ji hočem darovati. To jo bo veselilo“.

Mož se ji še bolj smeja in dá ji drugo, rekoč: „Tu imate okrogle, rudečeličica“. „To ima pa rumene laske“, reče Meta, „naš gospod župnik so pa večkrat rekli, da je imel naš Zveličar bolj črnkaste lase, in pri nas na kmetih tudi kaj ne obrajtamo moških z rumenkastimi lasmi. Ne zamerite, gospod, zdaj šele vidim, da imate sami take lase; brez zamer“. „Nikakor ne“, odgovori mojster se smeja. „Najbolje boste storili, če si ga sami zberete“.

Meta še jedenkrat vse Jezuščke natančno pregleda; nazadnje si zbere detice s prijaznim, rudečeličnim obrazčkom in s črnkastimi lasmi, ter vpraša, kaj velja. Mojster ga ni drago cenil, in Meta plača, kolikor je zahteval. Ker ga je prosila, ji je pokazal k krojaču, pri katerem je za Jezuščka židan, z zlatom obšit plajšček kupila.

Meta je imela presrčno veselje nad prelepo podobo. Še nekaj denarjev ji je ostalo in za nje je kupila cinjasto, nekoliko posrebreno kronico za na glavo. Z veselim srcem poljubi detece, ga v čisto prtenino zavije in z njim domu hiti. Zdi se ji, kakor bi svojega Jožka nesla. Pogovarja se ž njim in na srce ga pritiska; zdaj se smeja, zdaj joka. In pred ko misli, je pri Materi Božji v dolini. Ondu Jezuščka razvije, poljubuje in veselja in žalosti jokaje, ga položi v naročje Matere Božje.

„O Marija!“ poklekne in prosi, „veš, da sem se na vso moč prizadevala, ti zopet dati Tvojega sinčka; stradala sem zavoljo tega in se potila, spanja nisem vživala. O bodi mi milostljiva in pomagaj mi s svojo mogočno prošnjo, da se tudi moj sin k meni vrne“.

Solnce je že zahajalo; žarki so se svetili skozi vejevje na Marijino glavo, in Meti se je zdelo, da ji Mati Božja prijazno in hvaležno primajuje.

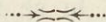
„Resnično“, reče Meta polna sladkega upanja, „saj vem, Mati milosti, premogočna gospa, Ti mi ga boš izprosila; Ti boš pomagala!“

To izgovorivši vstane in v ročice Jezuščkove voščeno podobico položi. Podoba ta je imela njenega Jožka pomeniti in presveto Marijo vsaki dan v njegovem imenu prositi, da bi se zdrav vrnil.

Vesela, kakor že več let ni bila, hiti proti svoji hišici. Agata jo prijazno sprejme in se glasno in s srčnim veseljem čudi, ker je njena rednica tolikanj vesela. Še bolj se pa čudi, ko ji Meta dve desetici dá in jo v gostilnico pošlje po vina in košček mesa. Dolgo se že nista tako gostile in prav dobro se njima je prileglo. Po veselem večeru gre Meta počivat. Sladko spi in sanja se ji, da je prišla Mati Božja k nji z Jezuščkom, katerega je bila podarila, v naročju in da ji je prav milostljivo rekla: „Zaupala si v mé, in mi mojega sina podarila in v svoji revščini naju obilo obdarovala; zatorej hočem tvojega sina za svojega vzeti, na svojih rokah ga hočem nositi skozi viharje in pogorišča in ga varno k tebi pripeljati“.

Te sanje so Metino upanje močno oživele. V vsi soseski so se pa vsi čudili, da je podoba Matere Božje zopet de-tece dobila. Nihče ni vedel, kdo je bil

ta dobrotnik. Ugibali so bogate kmete in žene, ki niso imele otrok; uboge Mete se pa nihče ni spomnil.

Drugo poglavje.

Molek ali rožni venec.

Ravno tisti čas, ko se je to v Evropi godilo, je bila tisoč ur od ondu, v Ameriki, pred mestom Bostonom angleška ladija pripravljena, da bi se domu vrnila. Malo poprej so se Angleži z Amerikanci pomirili leta 1783. Mnogo popotnikov, vojakov in kupcev vseh narodov, hotelo se je s to ladijo vrniti v Evropo. Vse je bilo pripravljeno; ugoden veter je razpenjal jadra, in mornarji so čakali samo še znamenja, da bi odpluli. Kapitan pa ali vodja ladije se je z uro v roki, nevoljen po ladiji sprehajal in je pogledoval na cesto, ki je k morji peljala, kakor bi bil še koga pričakoval. „Vendar že!“ reče, ko čolnič od kraja odrine,

in se ladiji bliža; „vendar že, je pa tudi že skrajni čas; pripravljeni bodite mornarji!“

Čolnič pride prav blizu ladije, mlad mož stopi ven, in pleza tako jaderno po ladjini lestvi, da se na ladijo prišedši, spodtakne in na koleno pade; pa urno je zopet na nogah.

„Stojte, stojte!“ reče vodja zaničevaje; „ozrite se, gospod, nekaj lepega ste zgubili.“ Mladenič se ozre, molek ali rožni venec je ležal pred njim na tleh; ko mu je spodletelo, mu je padel menda na tla.

Zaničevalno smejanje, zdaj tiho zdaj glasno, se je slišalo med mornarji in popotniki, mladenič pa je svoj molek tiho pobral ter rekel, z modrim obrazom zaničevalce pogledovaje: „Gospodje, jaz sem katoličan; ako je kdo med vami, katerega to žali, naj se oglasi. Odgovoril mu bom!“ Ko je to izgovoril, se je s svojo lepo postavo moško postavil; oči so se mu svetile. Svoj klobuk si je potisnil bolj na čelo in z desnico je prijel roč svojega meča. Smejanje je začelo ponehovati. „Papeževce je!“ reče jeden; „skriven Jezuit!“ vpije drugi. „Škoda“, reče neki čvrst mož, srednje starosti, katerega je kapitan

gospoda Filipa imenoval, „mož ima srce; želel bi, da bi nosil puško namesto molka, kateri se samo starim ženicam spodobi.“

Mladenič pa še jedenkrat vpraša: „Gospodje, mrmranje slišim, pa ga ne umem; vprašam še: Ako je kdo med vami, kateremu ni prav, da sem katoliške vere in tudi tu na tej ladiji hočem pri svoji veri ostati, naj se oglasi!“

Njegove oči so se bliskale po okrog stoječih; njegova srčnost in pogumnost je vsem usta zavezala; nehali so ga zasmehovati. Vodja stopi predenj, in zdelo se mu je, kakor bi hotel za druge govoriti: „Gospod, nikogar ni, ki bi vas zavoljo vaše vere sovražiti hotel, moj kuhar je zamorec, moj častnik ali oficir luteran, moj veslar staroverec, kakoršne vere pa da so drugi moji pošteni popotniki, to preiskovati nimam ne pravice, ne volje; vi vtegnete svoj molek povsod obirati, kjerkoli hočete, še gori v jerbasu, samo to želim, da mi tu na ladiji mirujete.“

„To tudi jaz želim“, odgovori Nemec, „pa rekel sem, nihče naj moje vere in mojih šeg ne zaničuje, če ne —.“

„Upokojite se, upokojite“, ga tolaži gospod Filip, kateremu je Nemčevo krepko

obnašanje bolj in bolj dopadalo; „rožni-venec na tej ladiji, v rokah tako mladega vojaka je kaj novega in posebnega; zato nam ne smete zameriti, če se nekoliko posmejemo. Pa prav imate, če hočete, da se vaša vera spoštuje in ne trpite, da bi jo kdo zaničeval. Pri slavi moje domovine! Filip Kenedej vam bo pomagal, zaničevalcu jezik zavezati.“

„Gospod, zahvalim se vam“, odgovori Nemec prijetno osupnjen, „mislim, da se na to ne bo izšlo.“

„Zanesite se na me, naj pride karkoli, mož beseda! Pa zdaj spravite svoj molek; prepričan sem, da nimate namena z njim zdražbe delati. Pojdite, bodeva jedno kupico na srečno pot pila; bolj se morava seznaniti.“

Vodja stopi k njima: „Oj, gospod Filip“, reče z zabavljivim smehljanjem in mu pomiga na stran, „kaj novo mi je, da vidim poganjati se za rožni venec tako vročega luterana.“

„Pri Bogu! ne, ne za rožni venec“, mu odgovori Filip ostro, „vendar pa za tujo pravico in za razžaljeno, in sicer po krivem razžaljeno čast, nisem se nikoli bal potegovati, vodja!“

„In kaj, ko bi tudi čas prišel, da bi tudi vi molili rožni venec, gospod Filip?“

„Kaj si zmisлите? Nikdar ne!“ mu odgovori ta z nekako nevoljo.

„Ne zagovorite se! Poznal sem doma v svojih gorah človeka, ki je bil goreč luteran, njegova stara mati pa je bila katoličanka in kaj vneta za odpustke in za rožnivenec. Nekoč mu pride na misel in obesi staro mačko ž njenim rožnim vencem.“

„To je bil hudobnež!“ odgovori Filip jezno.

„Fantovska norčija, če mi dovolite; stari materi je to oskrunjenje rožnega venca in pogin stare mačke tako trgalo srce, da je umrla. Na smrtni postelji je še prerokovala, da bo njen vnuk v spravo te strašne hudobije z rožnim vencem pokoro delal.“

„In ali se je tudi zgodilo?“

„Da, gospod! V začetku so se smejali temu prerokovanju, vnuk sam se je velikokrat smejal radi tega, pa kmalu se je drugače zgodilo. Popotoval je, na Francoskem in na Laškem je prišel med posebno družbo. Kmalu je našel dobre prijatelje, ki so ga pripravili z zvijačo ob pošteno vero njegovih prednikov, in,

gospod, njegova stara mati je prav pre-rokovala. Zdaj moli tisti človek v samo-stanu rožni venec in brevir. Gospod Filip, radi tega glejte, da se ne zagovorite!“

„To je čudno! je rekel ta, „ali z mano se ne bo nikoli tako zgodilo.“ „Nikoli ne!“ je govoril vodja dalje, „če se varujete in um in srce prav ohranite. Zakaj, katoličani drugovercem povsod zanjke stavijo, povsod lazijo Jezuitje in love ljudi v svoje mreže. V palače si vedo pot napraviti, kakor v koč kmetov; v puščave Amerike zahajajo, vozijo se čez morje in previsoke jim niso gore, ne reke preširoke. Ne boje se ne trpljenja, ne smrti. Varujte se gospod Filip, zdi se mi, da je ta Nemec jeden tacih ljudij, zakaj hlinjence vtegnete videti v vsakteri podobi.“

„Motite se“, odgovori Filip in ogleduje nekaj časa blago in pošteno obličje Nemca, ki je na ograji ladje slonel in proti mestu gledal. „Gotovo se motite, gospod, ko bi bil tak, bi se bil drugače oglasil.“

„Ne poznate zvijačnosti teh ljudij“, mu reče na to vodja, „zdaj delajo skri-vaj, zdaj napadajo očitno, pa kaj je na tem“, — začne čez nekaj časa z ostudno

mrzoto in zaničljivim smehljanjem, „ako tudi vi z Nemcem rožni venec molite?“

„Nikdar ne“, odgovori Filip, „nikdar ne, preje se morajo jagode njegovega rožnega venca spremeniti v kruh, predno bom jaz katoličan!“ Tako je govoril Filip. Predno pa je deset dni preteklo, so ga te jagode otele, da ni lakote poginil.

Poslednje besede Filipove je Nemec menda slišal. K njemu je šel, kakor bi mu hotel odgovoriti. V tistem hipu je dal vodja znamenje za odhod. Urno so sidra (mačke) vzdignili, topovi so zagromeli v poslednji pozdrav. Vriskanje mornarjev in popotnikov, ki so s klobuki in rutami od svojih prijateljev na suhem in na bližnjih ladjah slovó jemali, storilo je nemogoče vsako pogovarjanje. Tiho in varno se je zibala lepa ladja, kmalu je bila na širokem morji, ki se je kot velika neizmerna planjava razprostiralo. Nemca je urno gibanje in zibanje očitno veselilo, saj ga je ladja v preljubo domovino peljala. Filip stopi k njemu, potrka ga na ramo, ter reče: „Pojdite, gospod, da se bolj na drobno spoznava in za srečen prihod v domovino bova par kupic dobrega vina spraznila, to naju

obvaruje morske bolezni; glejte tam stoji mizica z vinom in sirom“.

Nemec se prijaznemu vabljenju Angleža ni mogel braniti. Filip je čutil neko nagnjenje do Nemca, katerega njegova odkritosrčnost ni skrivala. Neko liko let stareji od Nemca in skušen mož je kmalu spoznal njegovo čisto srce. Vino jima je odvezalo jezik. Filip je napeljal pogovor na Nemško, in njegov prijatelj je govoril z navdušenimi besedami o svoji domovini.

„Kako pa se je zgodilo“, prša Filip, „da ste zapustili svojo domovino? Ne zamerite, da vas vprašam; saj ne vprašam vas iz radovednosti, temuč ker se mi vaša usoda srčno miluje“.

„Zato vam rad odgovorim; moral sem svojo domovino zapustiti, ker so me siloma vzeli stari materi“. „Ali siloma? To bi se vam ne bilo v naši svobodni deželi zgodilo?“ „In vendar, gospod! so angleški denarji moje napadnike zapeljali. Vojaški nabiralci so me napadli po noči, ko je moje srce veselja poskakovalo in sem hotel hinavskemu nesrečnežu pomagati. Roke in noge so mi zvezali in me vlekli med Hese, ki so morali svojo kri

v Ameriki prelivati“. „Bodalo so mi na prsa nastavili, in tedaj sem moral vojaško prisego storiti?

Pri Trentonu nas je napadel hrabri vojvoda amerikanski Vašington, in nas je strašno potolkel. Vjet sem bil z mnogo družimi Hesi. Sreča mi je hotela, da sem jim ušel. Utrudil bi vas, ko bi vam vse povedal, kaj da sem trpel; žeja in lakota še ni bila najhuja muka, ki sem jo prestal. Čez visoke gore sem moral laziti, brezkončne gojzde, grozne puščave sem moral prehoditi, široke reke preplavati, preden sem prišel v Montreal. Ondu sem našel Španijola, ki je z kožuhovino kupčeval. Smilil sem se mu. Skrbel je zame, in spravil me je v mesto Limo, hišo premožnega in vrlega kupca. Dona Ksaverja je bilo moji gospodinji ime. Nikoli je ne bom pozabil. Za svojega otroka me je hotela vzeti. Toda, gospod, pravo mater sem še imel in k nji je hrepenelo moje srce. Šest let sem ostal pri dobri gospej, ki me nikakor ni hotela proč spustiti. Ko svoj poslednji god obhajam, pride k meni in mi reče solznih oči: „Mater imaš v svoji domovini; zdihujejo in jokajo po tebi;

greh bi imela, ko bi te dalje zadrževala. Pojdi tedaj, pozdravi mi mater in nesi jim to-le!“ In mi da lepo skrinjico, v kateri je bilo tisoč španjolskih cekinov. Ginjenega srca poljubim roko svoji dobrotnici; sladko, sladko se je smehljala. „Tvoja mati so gotovo pobožna žena“, govori dalje; „zakaj pobožno so te izredili. Na, daj jim tudi ta molek in prosi jih v mojem imenu, da naj vsako soboto zame molijo“. — Videli ste molek, Filip, pred malo časom, in dobro sem slišal, kaj ste si mislili od njegovih jagod; čudo hoteti je pa preveč“.

Filip pogleduje smehljaje svojega prijatelja. „Ko bi pa čudeža treba bilo, da bi se zmotena duša na pot zveličanja pripehljala, ali menite, da bi Bog čuda ne storil?“

„Gotovo, gospod, ko bi se drugače ta duša rešiti ne mogla“.

Ker je več potnikö v proti njima šlo, sta nehala se pogovarjati. Jožef je stisnil roko Filipovo in šel od njega. Ne daleč od nju je stal vodja ladije, in njegove oči so se izpod gostih obrvi sovražno blisketale na Jožefa.

Tretje poglavje.

Vihar.

Yeselo, kakor da bi jo gnalo hrepenenje po domovini, plavalala je ladja po valovih. Potniki, katerih je bilo toliko na majhnem prostoru, so se z Jožefom poprijaznili, pa se je njih družbe malo vdeleževal. Bil je sicer vsem na ladji postrežen in prijazen; pa ljubil je najbolj samoto; samo Filip, kateri mu je bil od dne do dne bolj prijatelj, je bil njegov tovariš. Vrlemu Angležu je prav dopadalo čisto, krepko srce Nemca, kateri je z bistrim umom razodeval za svoja leta kaj obilno skušenost. Njegovo nehlinjeno nagnjenje mu je pa tudi Nemec s srčno prijaznostjo povračeval. Kmalu sta si bila razodela svoji srci, razložila si svoje življenje in svoje namene za prihodnjost. Kmalu so ju na ladji imenovali zvezdi Kastor in Poluks. Od dne do dne sta se bolj ljubila.

Nekega večera, ko je morje, kakor bi hotelo zadremati, nenavadno mirno

bilo, in so nebeške zvezdice svojo srebrno svitlobo na ladjo utrinjale, slonela sta prijatelja ob robu ladje in se prijazno pogovarjala. Filip je pripovedoval prijatelju o svojem lepem posestvu v Angliji, o svoji ženi in o svojih ljubih otročičih, po katerih mu je srce hrepenelo. „Ti ne veš, Jožef, kako mi je bilo pri srcu, ko sem stopil na ladjo, ki me ima k njim pripeljati. Želel sem ji peruti; še nikoli se ni hrepenenje po mojih ljubih v mojem srcu tako močno zbudilo; videl sem jih že, zdelo se mi je, da jih že slišim, — in vendar, kako daleč imam še do njih! Tako težko mi je bilo pri srcu; pa — tebe sem zagledal, in odleglo mi je“.

„Ljubi prijatelj, jaz sem ti mogel srce olajšati?“

„Tako močno me je srce k tebi vleklo; meni je dopadla tvoja srčnost in tvoja gorečnost, ko si se za svojo tu tolikanj sovraženo vero tako krepko potegnil; pa ni samo to bilo; povem ti, da mi je odleglo, ko sem tebe videl in tvoj glas zaslišal. Bilo mi je, kakor bi te mi bil Bog poslal. Ali verjameš, Jožef, da Bog tudi zvesta srca vkup pripelje in jim moč daje, da se koj spoznajo?“

„Verjamem Filip; gotovo mora to tako biti. Saj pride ljubezen z nebes in angelj ljubezni zvesta srca tukaj na zemlji nerazvezljivo zvezuje“.

„Jože, in potem mi je vedno, kakor bi mogla tvoja ljubezen mene osrečiti. Ti mi moraš nekaj dati, pa ne vem prav kaj?“

„Filip, Bog daj, da bi te mogel tu in tam osrečiti; zahtevaj od mene kri mojega srca, polovico mojega življenja!“

„Ne denarjev in ne blaga, ne življenja, ne krvi nočem od tebe, Jožef; nekaj drugega mora biti. Ne, ne mogel bi te oropati; kar mi ti daš, moraš tudi ti prejeti“.

„Filip, govori bolj razumljivo“.

„Oh Jože, ali sam morda vem, kaj me k tebi vleče? Nekaj pogrešam, nekaj prav velicega pogrešam, in zdi se mi vedno, kakor bi samo ti to mogel dati“.

Oba sta čutila, da se jima srce preveč taja, da bi se mogla še dalje pogovarjati; poslovita se s prijateljskim pozdravom in gresta spat.

Da sta se Filip in Jožef tako urno in srčno poprijaznila, se je vsem na ladji kaj posebnega zdelo, in govorili so to in ono. Najmanj se je pa to vodju

dopadlo. Več ni skrival, da Jožefa sovraži, in tega tudi ni mogel skrivati. Sovražni pogledi njegovih oči, njegovo ostro in osorno obnašanje proti Jožefu je razodevalo njegovo sovraštvo do njega. Jožef pa je kazal vodju trdni, srčni mir, ki ni nikakoršne nespodobnosti od njega trpel, in zdelo se je, kakor bi ga bil imel za nevrednega, da bi od njega odgovor tirjal, zakaj se tako do njega obnaša. Iskal ga ni, niti se ga ni ogibal. Še zmenil se ni za male nagajivosti in nepriljudnost vodjevo, ktereга je to moško obnašanje še bolj bodlo. Pa še bolj očitno svoj srd do njega pokazati, si vendar ni upal. Njega samega celo je bilo pred pogumnim pokojem Nemca nekako groza. Vrh tega mu je bil Filip, ktereга je vse na ladji čislalo, močna podpora. Zaklenil je tedaj vodja svojo jezo do Nemca, ktereга je od dne do dne bolj pisano gledal, v svoje srce, in čakal je le priložnosti, da bi se prav ostro nad njim maščeval.

V osmih dneh so se precej daleč pripeljali; vreme, ktero je doslej tako lepo bilo, začelo se je zdaj naglo kaziti. Svitli oblaki so zginili na obnebj, in

sivkasti, megleni potezki so se začeli razširjati; temnejši in temnejši so prihajali in premenili so se v črne hude oblake, kateri so kakor ogromne gore v valovje hoteli se pogrezovati. Valovi so začeli hrupeti, in po njih so se belkaste pene gonile, in je bučalo silno tuljenje razdivjanih vetrov, ki so se s hudim pretenjem zapletali v jadra in jambore, kakor bi jih hoteli razrušiti. Potem nastopi nekoliko časa žalostna tihota; bilo je, kakor bi si vihar novo moč za razsajanje pripravljaj, da bi s toliko večjo silo začel razgrajati. Sivi oblaki se počrne in kakor sovražne pošasti se bolj in bolj znižujejo nad ladjo. Blisk in strela švigata iz njih in grom se vali s strašnim donenjem med ploho, katero zdaj črni oblaki v curkih izlijo.

Strahu in groze plahi gledajo mornarji in popotniki v divje vihranje pomorskega boja.

„Hudo delo nas čaka“, reče vodja, „o, ko bi bila saj noč prestana!“

Urno vsa jadra razun prednjega zvihejo; ali — malo je pomagalo. Huje in huje morje divja in valovi ladjo sedaj kvišku, sedaj v dno morja premetavajo. Večkrat pljuskne valovje na ladjo in

vse premoči. — Vodja in mornarji delajo na vso moč, da bi oteli ladjo. Plašno in molče se potniki ali v svoje kajute umaknejo, ali se zbirajo vrh ladje, kjer tovariš tovarišu po prenehanji ali pa ob pritiskanju vihre svoje upanje, ali pa svojo skrb razodeva.

Noč je pretekla v strašnem trpljenju. Gosta megla je oznanjevala jutro. Pa vihar ni nič odjenjal. Filip in Jožef sta nekaj noči v molitvi, nekaj v pogovorih prečula. Zjutraj prideta na krov. Pri vodji in mornarjih malo malo upanja zaznata. — Vodja je kar naravnost rekel, da nič več ne upa, da bi ladjo oteli, če bo vihar še dolgo razgrajal. Bal se je, da bi ne bili zanešeni na podmorske skale. V tem hipu jame strašno škripati. Kot gora visok val zagromi na zadnji konec ladje, in dva jambora se celo zlomita.

„Jože“, zavpije Filip, „mislim, da nas zamore samo čudež oteti!“

„Jaz še upam“, odgovori Jože. — Na vseh obrazih je znati obupanje. Urno pomečejo kosove zlomljenih jamborjev v morje in za silo druge postavijo. Vihar pa dalje divja in jih bliže in bliže proti nevarnemu skalovju zaganja. Okolu treh

popoludne je bilo, kar se ladja vsa stresne in obstoji! In takšen je bil potres, da se vsi jambori, kar jih je še bilo, čez ladjo podero in več oboj razdrobe. Vsi v strahu in obupu zakričé: „Zgubljeni smo! Ladja je že izgubljena“, odgovori vodja z nepremagljivo mirnostjo; „upati moramo, da otmemo vsaj svoje življenje. Urno čolne odpnite! Proti Jamajki gremo; ta otok je najbližji“.

Ali — strah in groza! Jeden čoln se je v viharju od ladje odtrgal, česar nobeden ni videl; jeden sam pa je bil premajhen za vse. Urno ga odvežejo in v razdivjano valovje spuste. Potniki in mornarji se rinejo proti njemu in vsak hoče prvi vanj priti. Strašno je hručenje in obupno kričanje, in veliko se jih v stiski pogrezne v globoko morje.

V tej sili in v tej strašni stiski sta kazala Filip in Jožef srčnost in bistroumnost, da se je bilo čuditi. Pomagala sta pred vsem drugim ženskam in bolnikom v čoln, tolažila in pogovarjala malosrčne in prizadevala sta si, povsod red ohraniti in nesrečo odvrniti. Čoln se čedalje bolj polni in sodi z vodo in živež ga še bolj teže. Vsi popotniki, razun

dveh prijateljev in štirih sužnjih zamorcev, so že v čolnu, kateri vidno omahuje in se skoro potopi.

„Za božjo voljo! Filip“, kliče vodja; „pojdite in vendar ne odlašajte več! Vi ste poslednji, katerega utegnem še vzeti; drugi naj gledajo, kako jim bode Bog pomagal“.

„Jaz grem le s svojim prijateljem“, zavrne Filip; „njega morate vzeti!“

„Ni mogoče; ali ne vidite, da je komaj za vas še prostora in čoln se skoro potopi.“

Strahoma se gledata Filip in Jože, in resnico je vodja govoril.

„In ali hočete čvetero ljudi tukaj pogubiti?“

„Bolje je, da jih pet pogine, kakor pa šestdeset; urno, urno, Filip! Spomnite se svojega strica, svoje žene in svojih otrok! Nemcu bo pomagala njegova sveta Devica in njegov rožni vėnec“.

„Kaj“, reče Jožef z nevoljo, „v smrtni nevarnosti hočete še zabavljati? Dobro vem, da me zavoljo moje vere sovražite, zavoljo tega me hočete tukaj pustiti. Bog vam odpusti to! Rečem vam pa, vodja, meni bo pomagala prošnja presvete Device; blagor vam, ako bodele tudi vi oteti!“

„Jožef! jaz ostanem pri tebi“, reče Filip.

„Ti pojdi, prijatelj, spomni se svoje žene in svojih otrok! Ako me notranji glas ne moti, ki me še nikoli ni zmotil, se bova še videla.“

„O preljubi, tukaj na zemlji ne več!“

„Filip, pojdi v čoln, prosim te, poslednji čas je!“

„Zadnji pot, gospod Filip“, zakliče vodja, in vrvi, s katerimi je bil čoln k ladiji privezan, presekati ukaže, „zadnji pot!“

Počasi gre Filip, katerega Jožef na pol vleče, k lestvici. „Ne, ne“, se brani, „jaz te ne morem zapustiti, Jožef! s tabo hočem živeti, s tabo hočem umreti“. Ta pa prijatelja z močjo objame in ga strahoma in skoro siloma urno kot blisk vrže v čoln.

„Pozdravi mi ženo in otroke svoje!“ kliče za njim. Pa Anglež mu ne more nič odgovoriti. Vsede se, kakor v omedlevici, v kotič čolna, glavo na prsi nagne, in oči z rokami zakrije.

Ko se čoln počasi in težkotno po valovih ziblje, sužnji zamorci obupajo; s strašnim hripavim vpitjem planejo v morje,

in plavajo za čolnom, — ali nobeden ne pride do njega. Utonejo vsi zaporedoma.

Jožef je ostal sam, sam in zapuščen. O to je bilo strašno! Vsak hip se mu je bilo bati, da se bo ladja potopila. Posamne deske so se že odtrgovale. Še je gromelo, pa že manj; še so valovi vihrali, pa vendar ne več tako močno. In Jožef je pokleknil in zdihoval k Bogu: „O nebeški Oče! reši me iz te sile, kakor si bil Jona iz trebuha ribjega otel in svojega apostola iz razdrobljene ladje na suho pripeljal. Prosi ti za me svojega Božjega sina, mojega gospoda in Zveličarja, milostljiva, mogočna Devica! prosi za me, ti moj angelj varh! prosite za me, vi svetniki, vsi! Ako je pa tvoja volja, nebeški Oče, da naj tukaj brez spovedi in brez presvetega obhajila umrjem, o daj mi milostljivo smrtno uro, o ne pusti me omagati v veri in zaupanju v te!“

Sladko upanje je lilo z žarki tolažbe v njegovo srce. Sobota je bila. Spomnil se je svoje obljube, da bo v čast svete Device in za zveličanje duše svoje blage dobrotnice gospe Ksaverije, ta dan rožni venec molil; molil ga je in poljubil križček, v katerem so bili dragi sveti ostanki.

Lažje mu je bilo. In jel je svoj stan prevdarjati in premišljevati, kako bi se mogel rešiti. Res je, da je bilo to le po čudežu mogoče. Druzega ni mogel storiti, kakor nekoliko tramov in desk zvezati in na tej slabi ladji se valovom in milosti božji prepustiti.

Nič se ni bilo muditi. Voda je bolj in bolj v ladjo prihajala. Jožef je prinesel iz ladje vina in prekajenega mesa, s katerim bi se bil imel na poti živeti. Potem je vzel sekuro in si je iz zlomljenih jambor stesal nekako ladjo, katero je z vrmi in žebli zvezal. Noč se je naredila, noč, za zapuščenega polna trpljenja in žalosti. Zjutraj je dodelal svojo ladjo. Zadnji čas je že bilo. Z velikim trudem jo spravi v morje, se Bogu priporoči ter spusti po neizmerni planjavi.

Sapa mu je nasproti pihala in vožnjo ovirala. Čoln je šel proti Jamajki in Jožef je tudi sklenil, tje naravnati svojo pot. Nobenega kazala, samo jedno slabo jadro je imel. Samo Bog ga je mogel tje pripeljati in rešiti.

Obnebje se je razjasnilo. Solnce je kaj lepo sijalo in sapa je jela ugodno pihati. Dva dni že je bil Jožef na morji,

in še nobene ladje ni ugledal, ki bi ga bila rešila. Samo tu in tam ga je kaki morski som srečal. Hrane mu je začelo zmanjkovati. Vedel ni, kam ga bo morje zaneslo; pa ravno v takih priložnostih se verno srce kristjana pokaže. Jožef ni omagoval v svojem upanju. Saj je vedel, da je v nebesih oče, brez katerega volje nobena stvar ne mine, še manj pa človek. Njemu se je popolnoma izročil.

Tretje jutro je zaslišal od daleč tiho čofotanje; videl je, da nekaj proti njemu z velikim trudom plava. Poln čudenja in pogumnega srca je naravnal Jožef svojo ladjo proti plavajoči stvari. Kmalu se vzdigne hlod iz valov in človeka vidi na njem. Čedalje bolj se mu bliža. Bistro gleda tje in neverno veselje in začudenje se zlije po njegovem obličji.

„O Bog!“ zavpije z veseljem, „ne motim se ne, moj Filip je; saj sem vedel, da se bova še videla“.

Prav blizu prideta drug drugemu. Veselo pomoli Filip svoje roke iz valov in mu miga. Tudi on spozna svojega prijatelja. Urno sune hlod od sebe, požene se na ladjo in Jožefa na svoje srce pritiskaje reče: „O moj Bog! moj Jožef!

In nobeden ni mogel besedice govoriti, tako sta bila ginjena.

Videl je Jožef, da je Filip ob vso moč. Dal mu je poslednji požirek vina in grižljaj kruha, s katerim se je hotel prihodnji dan preživeti. Hlastno to povžije Filip. Tako je bil truden, da je komaj stal. Na ladji se je vlegel in podal prijatelju hvaležno in s pogledi presrčnega veselja in neizrečenega trpljenja svojo roko. Jožef je spustil nekaj časa veslo, poleg njega pokleknil in podpiral njegovo mokro glavo, s katere je voda curkoma tekla.

„Filip! ali te imam spet? saj sem vedel, da naju bo Bog zopet skup pripeljal. Trdno mislim, da naju bo otel“.

„Zahvalim se mu že za to, ker mi dá na tvojem srci umreti“, je odgovoril Filip.

„Filip! moliva, da te ohrani tvoji ženi, tvojim otrokom, tvojemu prijatelju“.

„Ohraniti? Jožef ali mene samega? Šestdeset ljudi sem videl poginiti! čoln se je zvrnil, vodja in vsi so utonili; na hlođu sem dalje plaval, brez upanja, brez tolažbe!“

„O sveta Devica!“ vzklikne Jožef prestrašen, „kako se je to zgodilo?“

„Veš, da je bil čoln prepoln; sapa je slabo pihala in z največim trpljenjem smo veslaje komaj kaj odrivali. V strašnih bolečinah sem sedel na čolnu. Večkrat me je obšla skušnjava, skočiti iz njega, k tebi nazaj plavati in s tabo umreti ali pa živeti. Zarotil sem se, vodju povrniti. Komaj sem jezo svojega srca brzdal. Drugi dan se je naglo sapa prevrgla in nazaj nas je gnala. Komaj za dva dni smo še živeža imeli. V strašnem položaji smo bili. Mornarji so se upijali in krmar je z napačnim veslanjem čoln zvrnil. Pri tej priložnosti se je bila vodju glava razbila. Skoraj vsi so v morji utonili razun tistih, katere so ribe požrle“.

„Filip, in ti?“

„Jaz sem po sreči veslo zgrabil in na njem po valovih plaval. Ves večer in vso noč sem plaval, pa čez jedno uro še bi se ne bil mogel držati, tako sem bil truden. Nič upanja nisem več imel; sam Bog je meni poslal tebe v moje rešenje“.

„Res, Filip, mora čudo biti; zahvaliva se Bogu in prosiva ga, da rešenje, katero je začel, konča“.

Molila sta goreče. „Jožef“, prosi zdaj Filip, „ali nimaš nič več jesti?“

„Filip, dal sem ti poslednjo kapljico, poslednji grižljaj!“

„Bog se usmili!“ reče Filip osupnjen. „odšel sem smrti, ker nisem utonil, da bom moral lakote umreti“.

Filip, ali je to tvoje zaupanje v Boga? Bodi srčen, saj ne moreva daleč od kakega otoka biti“.

„Dalje kakor ti misliš!“ odgovori žalostni Anglež.

Jožef si je z vso močjo prizadeval prijatelju srčnost delati: Skušnja uči, da kadar život oslabi, mnogokrat tudi dušna moč upade. Filipova sicer tako krepka duša se v tej nadlogi ni mogla malosrčnosti ubraniti. Samo tako krepko zaupanje, kakoršno je zares krščanska izreja v Jožefovo dušo vsadila in so jo pozneje prigodbe in nesreče še bolj vtrdile, je Jožefa podpiralo v težkem trpljenji. Tudi njegovo truplo je omagalo, tudi on je začel silo lakote čutiti.

S slabotnim veslanjem tirana je ladja počasi plavala po morji. Obnebjje je bilo jasno, morje mirno. To je bilo nju jedina tolažba. Noč je pretekla, jutro je prišlo. Daleč okrog sta se ozirala, ali bi katero ladijo zagledala, ki bi ju rešila. Ali nobene nista mogla zagledati.

Tako sta pretekla dva dneva in pomoči ni bilo. Žeja in lakota ju je strašno pekla; Filip posebno je silno trpel. Ležal je na ladiji, bledega, žalosti in lakote upadenega obličja; in pogledoval je zdaj v nebo zdaj po morji, od kod da bo pomoč prišla. Večkrat je odprl svoja razgorela usta, kakor bi bil hotel kaj jedi ali pijače zavžiti. Prijateljeva nesreča je še bolj pomnožila Jožefovo trpljenje. Položil je zvečer tretjega dne veslo na stran, katerega njegova trudna roka nič več ni mogla držati, in k prijatelju se je vsedel ter ga tolažil:

„Jaz nič več ne upam rešenja; Jožef, ali bi ne bilo bolje, skočiti v mrzle valove, kakor tu lakote in žeje umirati?“

„In ko malosrčen samomorilec pred božjo sodbo stopiti? O Filip! pomisli, da nama živi čez vse mogočni oče, brez katerega vednosti nama nobeden las z glave ne pade; pomisli, da naju angelji varujejo

in da sveta Devica za naju prosi? Jaz še upam“.

„Ko bi kdo tako vero imel!“ odgovori Filip žalostno; „oh kako sem lačen!“

„Malosrčnež! saj menda veruješ v Kristusa? Poglej ga tu, kako na križu visi, za nas trpi, za nas žejo prestaja!“ Pomolil mu je križec na rožnem vencu.

Filip, katerega je lakota skoraj obneumila, mu potegne rožni venec iz rok. Prijeten duh mu zapuhti iz njega. Vgrizne v jagode in kar škripaje jih razdrobi.

„Filip, kaj delaš?“ reče Jožef ves preplašen. „Ali jagode ješ? Še huje ti bo?“

„Ne, Jože, jem jih; ali je to mana?“ reče in jagode zveči. „Ali je to mana z nebes? To je sladka jed, ki moč daje!“

„Za božjo voljo, kaj govoriš?“

„Jožef, na, jej; dobro se ti bodo pri-
legle!“

„S temi besedami je pretrgal Filip rožni venec na dvoje in dal polovico prijatelju.

S čudenjem in dvomljenjem pokusi Jožef jagodo; in res, dobra je. Kakor sladkor in čokolada mu diši. Hvaležno je pogledal Jožef v nebo in jedel. Ozrl se je na Filipa, kateri se mu je čudno oživiljen nasmehljaj.

„Filip“, je začel prijazno govoriti, „ali vidiš, kako Bog pomaga? Ti nevernež, ti! ali se še spomniš, kaj si od rožnega venca govoril? Zarotil si se, da ga ne bodeš častil prej, dokler te ne bodo njegove jagode hranile! Glej Filip, jagode tega rožnega venca so te oživile, morebiti te smrti otele“.

„Te besede so Filipa pretresnile. Tiho je rekel: „Jožef, vem, da sem se tako zarotil; pa za božjo voljo, povej mi, ali so jagode tega rožnega venca kruh postale, da bi naju živile? Ali se je čudo zgodilo!“

„To ni bilo čudo in je vendar čudo!“ Jožef odgovori. Povedal je prijatelju vse.

Po vsi španjolski Ameriki, kjer katoliška vera kraljuje, časte presveto Devico in Mater Božjo s posebnim zaupanjem; sveti rožni venec, kateri nam tako lepo življenje Matere Mārije in njenega božjega Sina pred oči stavi, imajo ondu v veliki časti in ga mnogokrat molijo. Kakor nekdanje nune v katoliških samostanih po Evropi, delajo tudi pobožne žene v Ameriki podobe svetnikov iz sladkega testa, zgnjetenega iz sladkorja, čokolade in družih dišav, in jih dele kot dar med otroke in prijatelje. Jagode taci molkov se sčasoma

strde ko kamen in se leta in leta ohranijo, tako, da na take molke v tistih deželah ne molijo samo pridno, ampak jih tudi pridno zobljejo. Tak molek je dala gospa Ksaverija svojemu prijatelju v dar. In njegove jagode so bile v času najbritekšje sile lačnima neskončna pomoč.

„Da se je to le primerilo, jaz tega nikdar ne verjamem“, reče po dolgem premišljevanji Filip, in vendar moje srce ne more tega popolnoma verjeti, bodi si, ko bova popolnoma rešena; in za to še manjka veliko, silo veliko!“

„O malosrčnež! ali še dvomiš? Ne, jaz sem si rešenja svest“, reče Jožef, ter oči hvaležno in verno v nebo povzdigne. „Hvaliva Boga, ki naju je v lakoti tako nenadoma nasitil! O ti preblaga gospa, ko si mi rožni venec podarila, pač nisi mislila, da naju bodo njegove jagode živile!“

Tečna, dišeča jed ju je čudno oživila; še druge jagode sta tako med se razdelila, da bi se za vso silo še jeden dan prehraniti mogla. Deževati je začelo. Z veseljem sta lovila kapljice in gasila z njimi svojo hudo žejo.

„Glej Filip, kako Bog pomaga, k jedi nama da še pijače!“

Pretekel je tisti dan in še drugi. Jagode in vodo, kolikor sta je nalovila, sta povžila. Omagovati sta začela. Filipu je srce bolj kakor kedaj upadlo.

„Kaj nama pomaga“, je tožil; „da so nama jagode in dež za kratek čas pomagale? Samo trpljenje so nama podaljšale; morda bi bila brez te kratke pomoči že rešena vse revščine. Misliš, da se imava za to pomoč prošnji Marije zahvaliti? Zakaj nama popolnoma ne pomaga? Ako more toliko sprostiti, kakor praviš, zakaj nama ne pošlje ladije, da bi naju rešila?“

„Filip! moje zaupanje je trdno; o, da bi bilo tvoje tudi; jaz še upam in upal bom do poslednjega dihljeja. Gotovo Marija, presveta Devica je mogočna, in če sva rešenja vredna, nama ga bo sprosila“.

Pokleknil in srčno je prosil; njegovo zaupanje, njegova vera je rastla, kakor je sila huji prihajala; sila je bila pa huda. Oba sta bila popolnoma ob moč; lakota in žeja pa ju je strašno nadlegovala. Krijima je tekla kakor razbeljen svinec po žilah. Vrat in usta so se jima vnemala, da skoro govoriti nista mogla. Sapa je začela močnejše pihati; nju slaba ladija

bi se bila pri najmanjšem pihu prevrnila. Molče sta ležala v neizrečenih bolečinah drug poleg drugega. Jožef je poskušal Filipu roko stisniti in v nebo pokazati.

Ko se je pri tem težavno sklonil, je zagledal jadro, ki je kake pol ure od nju ravno proti njima vihralo.

„Filip, Filip!“ reče ves vesel, „rešena sva; ali vidiš ladijo?“

Kakor bi bile te besede novo življenje vanj vdihnile, se je sklonil Filip in pogledal na morje. Tudi on je spoznal ladijo, ki je vedno bliže se videla. Zjoka se in pritisne prijatelja na svoje srce tiho jecljaje: „Jožef, rešena sva; prav si imel. O Bog, zahvalim se Ti, odpusti mi moje slabo zaupanje!“

Jožef pa je hvaležno poljubil križ svojega molka in rekel: „Saj sem vedel, moj Gospod in Zveličar, da naju bodeš otel! Ti presveta Devica, Ti si nama pomoč sprosila!“

Ladija bliže in bliže prihaja. Vpila sta, kolikor njima je še slaba moč pri-pustila. Jožef je mahal s svojim klobukom in Filip je slekel svojo suknjo, da bi ž njo znamenje dal. Videli so ju z ladije. Z veseljem, katero se z besedami

ne more dopovedati, sta videla prijatelja, kako je čolnič od ladije odrinil in proti njima veslal. Ali tako slaba sta bila Jožef in Filip, da so ju mogli v čolnič nesti. Zakaj veselje kakor prestano trpljenje njima je skoraj vso moč vzelo.

Španjoli so bili, ki so ju tako usmijeno rešili. Jožef, ki je znal z njimi govoriti, jih je vprašal, ko je nekoliko k moči prišel: „Katera je ta ladija, kateri se imava za rešenje zahvaliti?“

„Sveta Devica Atoška je ime ladiji, in je njegovega katoliškega veličanstva, kralja španskega“.

To slišati je rekel Jožef globoko ginjen in vesel, kakor bi bil Mater Božjo samo videl: „Filip! ali si slišal? presveta Devica naju je rešila!“

Filip se je v srcu pretresnil. Z neizrekljivim pogledom je podal roko prijatelju; govoriti ni mogel, ker je bil preslab, še bolj pa, ker je bilo njegovo srce preveč ginjeno. — Čolnič je prišel zdaj k ladiji. Skrbno in polagoma so prenesli nesrečna prijatelja na njo. Vodja ladije je z ladijim zdravnikom in duhovnom koj poskrbel, da se jima je kolikor mogoče pomagalo; in na novo sta se poživila.

Drugi dan se je Jožef tako močnega čutil, da je mogel vodju in pobožnemu duhovnu svojo in Filipovo žalostno nesrečo povedati. Z začudenjem sta poslušala njegovo povest.

„Božja pota so čudna“, je rekel gospod Peter, vodja ladije; „le slepi jih ne more tu spoznati“.

Vere in zaupanja moč more valove krotiti, kakor gore prestavljati. Blagor vama, ker sta v Zveličarja in v njegovo deviško Mater zaupala. Nikogar ne pusti poginiti, kdor v njo in v njenega sina zaupa“, je rekel na to Don Diego, duhoven na ladiji.

Ali Filip je za mrzlico bolan. Pa, ker je bil še mož v trdnih letih in so mu prijatelji dobro stregli, se je toliko ozdravil, da je zamogel s postelje in s pomočjo Jožefovo ven na ladijo iti. Ko je nekega večera, prvi pot v toplem solncu po ladiji sprehajaje, videl na koncu ladije podobo presvete Device umetno izrezano in v češčenje mornarjem postavljeno, začelo se mu je srce topiti. Dolgo je ogledoval podobo. Žarki večernega solnca so obsevali obličje Matere Božje, katera se mu je s svojim detetom na roki milo in prijazno smehljati zdela.

„Jožef“, je rekel, „pelji me tje k podobi Zveličarjeve Matere“.

Jožef ga je peljal. Pred njo je pokleknil ter rekel Filip z vzdignjenimi rokami: „Jezus in Marija, jaz sem vajin; veliko sta mi storila!“

Četrto poglavje.

Kaj se je dalje godilo.

Ladija ta je bila v Havano, glavno mesto otoka Kubanskega, namenjena. Filipu in Jožefu ni bilo storiti nič drugega, nego s Španjoli tje se peljati in v Havani, največjem kupčijskem mestu v južni Ameriki, čakati priložnosti, da bi se v Evropo prepeljala. Filipovo zdravje se je od dne do dne boljšalo; njegov prijatelj Jožef, vodja in duhoven, sta mu na vso moč postrežna bila. Nekaka tihota se je vlegla na Filipovo obličje. Tajil ni, da ima z najiminitnejšo rečjo opraviti; s premišljevanjem vere, v kateri je doslej

živel, in s pretresovanjem te, h kateri so ga notranje hrepenenje in posebni prigodki naklanjali. Filip je hodil v mestu Kambridžu v navadno šolo angleških plemeničev. Občutno srce in zdrav um sta ga saj za nekoliko tiste površnosti obvarovala, katera je navadni nasledek take izreje. Ko je po Francoskem in Laškem popotoval, je spoznal, da je katoliška, tolikanj zaničevana vera vsa drugačna, kakor so mu doma pripovedovali. Njene pobožne, srcu tolikanj primerne šege so se mu močno priljubile. Seznanje z Jožefom, h kateremu ga je, kakor je velikrat rekel, nekaj posebnega nagibalo, je imelo veliko moč do njegovega srca. Pogovori s prijateljem so mu marsikake krive misli odvzeli. Trdna, nepremagljiva vera, katero je Jožef razodeval v največi sili, ko je vse upanje zginilo, omajala je njegovo srce. Njegova vera mu take trdnosti ni dajala. Jagode zaničevanega rožnega venca, katere je, kakor v spričevanje sam pozival, bile so njegova jed o času lakote; ladija, imenovana po presveti Devici, je kakor po čudežu Jožefovo vero, da Marija in angelji za ljudi prosijo, potrdila in ga otela. To

vse je moglo pošteno dušo premagati, in tista obljuba pred podobo svete Device in Božjega deteta je prišla Filipu iz dna srca.

Jožef in častitljivi duhoven sta Filipa v katoliški veri podučevala, razlagala mu, kar je dvomil in mu sveto katoliško vero v vsi njeni lepoti in krasoti razkazovala. Bog je blagoslovil njuni trud. Filip je začel tudi z umom to za resnično in božje spoznavati, k čemur ga je popred neko skrivno dušno hrepenenje naklanjalo.

Prišli so na otok Kubanski. Necega jutra so zagledali Havano, veliko mesto južne Amerike, ki stoji na severnem bregu otoka v prijetnem, pa ne kaj zdravem kraju. Takrat je imelo že sto tisoč prebivalcev. Filip in Jožef sta se posvetovala, kaj bi bilo storiti. Na morji sta ob vse svoje premoženje prišla, zatorej sta mogla na Kubi, kjer sta popolnoma neznana bila, za marsikatero nadlogo pripravljena biti.

Tu jima srčni Španjol pomaga. „Gospoda“, jima reče, „prosim vaju, ne zavržita moje pomoči v svoji zapreki, v katero sta, bodi Bogu milo, tako po nedolžnem zašla; 500 gld. imam čez svoje potrebe, rad jih vama prepustim. S temi denarji bodeta lahko v svojo domovino prišla“.

S srčno hvaležnostjo sta prejela prijatelja to pomoč od gospoda Petra in obljubila sta mu, denarje povrniti, v katerem koli mestu hoče. Duhoven ju je povabil v samostan njegovega reda; rekel je, da ju bodo ondi z veseljem sprejeli in jima postregli. On sam ju je peljal v samostan, kjer so jima tako ljubeznjivo postregli, kakor se nista nikdar nadejala. Filip je ondi popolnoma ozdravel in pripravljaj se je, sprejeti katoliško vero. Med tem, ko je v samoti premišljeval in molil, porabil je Jožef čas, ki mu je čez opravila prijateljska ostajal, v to, da Havano in njeno okolico obhodi in ogleda.

Dasiravno se je Jožef nad spreobrnjenjem Filipovim in nad tako čudnim rešenjem veselil, je bilo vendar njegovo srce žalostno in skrbelo ga je. Ko bogat mož je šel na morje, zdaj je bil berač. On bi bil breme siromaštva lahko nosil; on bi si bil s svojimi vednostmi lahko pomagal, pa doma so ga uboga stara mati čakali, in njim z ljubeznijo, s svojim bogastvom osladiti poslednje dni življenja, to je bila želja in prošnja njegovega srca; — zavaljo tega ga je njegovo

bogastvo veselilo. Pa vsi ti upi otroške ljubezni, ti lepi sklepi za srečno prihodnost so splavali po morji, kakor njegovo premoženje.

Pa saj poznamo Jožefovo pobožno, Bogu vdano srce. „Gospod je dal in Gospod je vzel! češčena bodi njegova sveta volja; da bi mi le mater ohranil in mene k nji pripeljal!“ Tako je mislil Jožef.

Nekega večera se sprehaja po ulicah krasno zidanega mesta. Ljudje vseh narodov so se motali po njih. Vse jezike sveta je bilo v mestu slišati. Pesmi in sladko brenkanje strun se je slišalo iz hiš med tem, ko so zamorci po opravljenem delu po domače plesali. Na jedenkrat je zagromelo kričanje: „Gori! gori!“ Po ozkih ulicah so se valili gosti dimni oblaki in plamen je švigal. Hram poln smole in prediva se je vnel. Daleč okrog je raznašal ogenj, kakor goreče bakle, žareče kope prediva in smole. Kmalu so gorele bližnje hiše, bližnje ulice. Strašno kričanje, vpitje nesrečnih, ki so hoteli svoje življenje in premoženje rešiti, se je mešalo med hrušanje in pokanje ognja, ki je od hipa do hipa mogočnejše čez ulico segal.

Jožef je molil za pomoč Božjo in hitel pomagati. Urno je vstopil k brizgalnici in jo je napeljeval; kar zadene Španjola, ki je brizgalnico gonil, ogorel tram, in ga tako pobije, da ga morajo nezavednega odnesti. Tisto hišo so oteli. Tista, ki je poleg nje stala in je bila lahko zidana, se je podrla. Tu je slišal Jožef milo klicanje. „O rešite me, rešite moje dete, za pet Kristusovih ran!“ je prosila neka žena, ki se je pri oknu bližnje goreče hiše pokazala in svoje roke stegala. Ogenj je okrog nje švigal; plamen in dim se je valil povsod iz nje.

Jožef urno lestvo pristavi. V drugem nastropju pa je nesrečna pomoči prosila.

„Ni je mogoče rešiti!“ so vpili vsi okrog; „glejte kako se tramovi podirajo. Ne stavite svojega življenja v nevarnost; je zastonj!“

„Življenje za življenje!“ je rekel Jožef srčno; „poskusiti moram!“

Z milim, milim glasom, da so se vsem srca trgale, je uboga ženska zopet prosila vsa že obupana, da naj jo rešijo.

„Jezus in Marija!“ je rekel Jožef; „varujta nas in usmilita se!“ Z mokro plahto se je ogrnil in srčno po lestvici

stopal. Gledalci so na kolena popadali in zanj prosili. Dim in ogenj je Jožefu nasproti švigal. Lase mu je osmodil, obleka mu je že tu in tam gorela. Brez straha je šel naprej. Do okna je prišel. Za ograjo se je prijel, kakor bi se hotel v sobo zagnati. Pa dim ga je hotel zadušiti in dvakrat ga je nazaj zagnal. Slišal je milo tarnanje nesrečne ženske. V tretje se je okrenil v Jezusovem imenu omrežja in se pognal na okno. Tu močna sapa potegne in dim razžene. Vidil je od plamena obdan v stanici podobo Matere Božje; pred njo je klečala deva z otrokom na rokah ter smrti čakala.

„Presveta Devica! vidim Te!“ je rekel Jožef osrčen in z novo močjo oživiljen; „rešila nas boš tudi iz ognja, kakor si nas otela iz valov morjá!“

Urno je zgrabil na pol omedlelo, vrže čez njo in čez otroka že pol sežgano plahto in ji nese skozi ogenj doli po lestvi.

Z veseljem in ploskanjem so sprejeli junaka. Jožef je izročil devo in otroka v varstvo dvema ženskama, katere se nevarnosti niste bali in ste se usmiljeno ubožici bližali. Kar iti je hotel Jožef, ker je bil ves utrujen in opaljen.

Mnihi so se vstrašili, ko je Jožef ves črn in ranjen domu prišel. Vse je povedal, v kaki nevarnosti je bil in kako je nesrečno devo in otroka rešil.

„O častitljivi gospodje!“ je sklenil svojo povest, „obupal nisem, ko sta mi ogenj in dim sapo jemala. Omagoval sem na gredi, slišal vpitje nesrečnice. Naprej sem hotel, pa nisem mogel. Srce se mi je trgalo. Kar je dim razpodila močna sapa. V plamenu sem videl podobo presvete Device z milostljivim detetom. Bilo je, kakor bi mi bila k sebi migala v otetje na pol omedlele deve, ki je pred njo klečala. Z novim upanjem in s ponovljeno močjo se vržem v ogenj in rešil sem jo. Pa čast bodi Bogu in hvala mogočni prošnji presvete Marije!“

Prosil je gg. očete, da naj molče. Hotel je, da bi nihče ne zvedel, da je on rešnik bil; in obljubili so mu molčati.

Ker je bil zelo opaljen, je moral več dni doma ostati. Filip in duhovni so mu prijazno tovaršijo delali. Njegovo dejanje se je pa kmalu po vsem otoku razglasilo. Jožef je zvedel, da sta deva in otrok, ki ju je otel, popolnoma zdrava; vesel je bil to slišati in je Boga zahvalil.

„Ali pa veste tudi, koga ste rešili, moj junaški prijatelj?“ ga vpraša nekoč vikši samostana.

„Ne vem, častitljivi gospod!“ je odgovoril Jožef, kateri si še upal ni po imenu rešenih vprašati.

„Vaše zasluženje je zavoljo vaše ponižnosti še jedenkrat toliko“, mu reče vikši prijazno in mu roko poda.

Morda vas bo razveselilo, slišati, da ste jedinega otroka poštenega, imenitnega očeta oteli.“

„Jedino dete?“

„Da, jedino dete, Jožef; Donu Roderiku Saldecu, poglavarju Porto-Riškemu, ste oteli jedinega otroka. Deva, katero ste z detetom oteli, je bila njegova pestunja. V opraviilih je prišel gospod tu sem. Dete — njegovo jedino bogastvo po smrti njegove žene — je vzel v svoji očetovski ljubezni saboj, in vendar bi bilo med tem, ko je z višjim oblastnikom otoka Kubanskega rudarije pregledoval, v ognju poginilo, ko bi vas ne bil Bog poslal. Bog vam plačaj za to!“

„Gospodu bodi čast! znano vam je, častitljivi gospod, od kod da sem v največji sili pomoč prejel“.

Drugi dan je pripeljal vikši postavnega, z zlatimi zvezdami na prsih okinčanega moža k Jožefu.

„Hvaležnost vas je zasledila, da si ravno težko“, je rekel vikši, kateremu se je Jožef ponižno priklonil, „ako vaša ponižnost častimo, je pa vendar tudi naša dolžnost, hvaležnosti poti ne zapirati. Tu stojte gospod Roderik Saldec, Porto-Riški poglavar. Oni so oče deteta, katero ste tako srčno oteli!“

Španjolec je med govorjenjem vikšega s svojimi bistrimi očmi Jožefa ogledoval. „Vi, blagi mož, ste moje dete, moje jedino dete, veselje mojega življenja oteli. Zahvaliti se vam ne morem, kakor želim in kakor zaslužite. Sprejmite tedaj hvalo, slabo hvalo očeta, kateremu ste vse z življenjem njegovega sinčka tudi njegovo življenje oteli. Samo Bog vam za more po zasluženji plačati. Če pa imate, preljubi moj prijatelj, kaj voščiti, kar morejo ljudje tukaj na zemlji dati, govorite; Don Roderik bo storil kar bo mogel, da vam vaše želje spolni“.

„Zahvalim se vam, visoki gospod; družega ne vošim, nego v svojo domovino priti in ondu pri svoji materi za svojo

domovino in za Boga živeti; upam, da mi bo Bog to željo spolnil“.

„Vi ste bili na morju nesrečni, blagi mož; ako vam je zlata treba, zapovejte svojemu dolžniku; polovico svojega bogastva položim v vašo oblast!“

„Česar potrebujem, to imam že po milosti tega častitljivega očeta; še jedenkrat, zahvalim se vam. Veselje, dva človeka rešiti — je že samo na sebi neizrečeno plačilo. Pustite mi to celo“.

„Ponosni junak!“ reče na to Don Roderik, „ponižujete se; pa vaša volja se izide. Povrne naj vam tedaj Bog namesto mene; pa majhen spomin morate od rešenih sabo vzeti“.

Roko je stisnil Jožefu in odšel z vikšim, ki se je pa kmalu zopet vrnil.

„Lepo in blago ste ravnali! Jožef“, je rekel, „tako se vam spodobi. Pa Don Roderik ne bo tako od vas slovesa vzel“. Čez dva dni je pripeljal prior rešeno devo in otroka k Jožefu. Terezija — tako ji je bilo ime — je padla pred njega na kolena in roke mu poljubovaje se mu je z gorečimi besedami zahvalila za otetje. Z ginjenim srcem jo je vzdignil Jožef in poljubil dete, katero je s hrepenenjem

svoje ročice po njem, kakor po očetu, stegovalo. Potem mu je podala Terezija skrinjico iz dragega lesa in rekla: „Don Roderik vas prosi, to-le vzemite!“

Jožef je odprl skrinjico. Zlat križček z dragimi biseri okovan se mu je zasvetil. Terezija je pritisnila na peresce, in podoba Roderika in Jniga, njegovega sina, se je pokazala; druga majhna podobica na zadnji strani križčka je kazala, kako ju je smrti otel.

„Še bolj se bodo Don Roderik sami zahvalili“, je Terezija pristavila, ter se zjokala. „Ladija“, je dalje govorila, „ki nas ima v Porto-Riko peljati, je že pripravljena odriniti. Vas, blagi moj rešnik, ne bom nikoli več videla; pa vaša podoba bo večno v mojem srcu živela“.

„Molite za me! Terezija!“

„To mi bo sveta dolžnost, in to dolžnost bom še v svoji smrtni uri spolnovala! Srečni ostanite in tudi vi me ne pozabite!“ Jok ji je zavrl besede: „Sveta Devica Marija vas pelji k materi v domovino!“

Še enkrat mu je pomolila dete; Jožef ga je blagoslovil in urno se je potem Terezija odpravila.

O tistem času se je tudi gospod Peter, vrli vodja z Don Diegon, častitljivim duhovnom na ladiji, pri njima poslovil. V deželo Mehikansko sta se peljala. Jožefove rane so se zacelile in tudi Filip je popolnoma ozdravel. Nič ni bilo lepšega, kakor gorečnost, s katero se je Filip za prestop v katoliško cerkev pripravljaj. Njegovo hrepenenje, biti otrok katoliški cerkvi, rastlo je od dne do dne. Prišla je dolgo zaželjena ura. V samostanski cerkvi se je odpovedal zmoti, v kateri je doslej živel, in glasno je povedal, da hoče trditi, da je rimsko-katoliška in apostoljska cerkev, katero je Kristus na Petrovi skali sezidal, in katero sveti Duh razsvetljuje, jedino prava, da hoče v nji živeti, v nji umreti. Vikšemu so tekle solze veselja po licah. Po končanem svetem opraviilu je podal globoko ginjen spreobrnjenemu roko. „Danes“, je rekel, „se je naši hiši sreča prigodila; zakaj tudi vi ste sin Abrahamov postali! Gospod Filip; srečo vam voščim. V dnevu, ko bode Gospod prišel sodit, bode vsem očitno, kako velika, neskončno velika sreča je, v katoliški cerkvi živeti; zvesta, mogočna, ljubezni in milosti polna mati

vam bo; bodite le tudi vi, gospod Filip, zvest, pokoren, hvaležen sin, in vsega-mogočni Bog vam bo dal srečo!“

Filip se je zahvalil s solznimi očmi. V samostanu so veselje obhajali. Filipa je v srce ganilo, ker so se vsi nad njegovo srečo veselili. Drugi dan je šel k spovedi in k sv. obhajilu. Prvi pot v svojem življenji je prejel odpuščenje grehov in milost pravega in vrednega obhajila. S srcem globoko ginjenim in z obrazom od sreče razsvitljenim je rekel zvečer tistega srečnega dne: „Ljubi moj brat! ali še veš, kako sva nekega večera na ladiji stala; ondu sem ti povedal, da mi je, kakor bi mogel nekaj in sicer velik dar od tebe prejeti? Ali se to ni zgodilo? Ti si me otel iz valov morja in nasitil z jagodami rožnega venca; ti si me obvaroval, da si nisem v obupu sam življenja vzel; tvojemu podučanju in tvojemu zgledu se moram zahvaliti, da sem rešen mnogih krivih mislij, ki so z moje mladosti poganjale v meni korenine zoper našo sveto vero. Ti si prvi, ki je v mojo dušo vsejal seme, katero je zdaj lepo obrodilo! Resnično, tebe je Bog meni poslal. Zdaj morem umeti, zakaj je moje srce

od prvega trenutka, ko sem te videl, za tebe bilo; zdaj vem, zakaj me je srce tako k tebi naklanjalo?“

„Filip, prav imaš; najino prijateljstvo mora božje delo biti. Bog ga je blagoslovil; zakaj tudi v veri sva se zjediniła. Vsak dan sem za te molil, da bi Bog dal tudi tebi srečo moje vere in plačilo, katero sme zvest katoliški kristijan od božje milosti pričakovati. Ali še veš, Filip, kako so naju na ladiji le Kastorja in Poluksa imenovali? Ko je jeden bratov veselje nebeško vžival, je moral drugi v peklu trpeti. Ne, ljubi Filip; upajva od božje milosti, da bova oba po smrti nebeško veselje vživala!“

„O Jožef, moje srce vidi že zdaj nebesa odprta; veš, kaj sem danes prejel, gospoda Zveličarja samega“.

„Filip! jeli, da mu boš zvest ostal?“

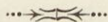
„Jožef! zanj hočem živeti, zanj umreti. On bo moje vse“.

Šest tednov je že preteklo. Jožef in Filip sta začela po svoji domovini hrepeneti. Angleška ladija je bila pripravljena odriniti, in sklenila sta, vrniti se ž njo v Evropo. — S težkim srcem sta se poslovila pri vikšem in pri družih očetih,

kateri so jima toliko dobrot skazali. „Pomnite milosti, katere ste tukaj prejeli, gospod Filip!“ je rekel vikši; „vsak dan bomo za vas molili, molili tudi za spreobrnjenje vaše domovine, ki je bila nekdanj lepota katoliške cerkve. Zjedinite svojo molitev z našo“.

Z ginjenim srcem se je zahvalil Filip. Blagoslovil pa je vikši še oba.

„Bog vaji varno pelji k vajinim staršem!“ pravi in podari Filipu srebrn križ, Jožefu pa sveto pismo. Drugi dan sta se odpeljala v Evropo.

Peto poglavje.

Pot v domovino.

Brez posebnih težav sta prišla prijatelja čez sedem tednov v London, veliko mesto angleškega kraljestva, kjer je imel Filip še dokaj opravil oskrbeti. Koj ko jih je opravil, je hitel z Jožefom, katerega je srčno prosil, da ga je spremil v svoj kraj.

Nekega večera prideta na Filipov dom. Emilija, Filipova žena, Jurček, njegov jedini sinček, Marija in Katarina, njegovi hčeri, so ravno večerjali. Napovedali so jim dva ptujca, ki sta iz Amerike prišla in pravita, da se bo gospod Filip kmalu vrnil.

„Filip sam je!“ je rekla veselo Emilija, kakor bi ji bilo nekaj reklo, da je prišel, in tekla je s svojimi otroci ga pozdravit.

Srčno ginjen je gledal Jožef, kar se je zdaj godilo. Filipove oči so se veselja svetile. Jurček se ga je ob vrat oklenil, Marijo in Katarino je peljal z desno, Emilijo z levo roko in tako je šel med veseljenjem otrok in pozdravljanjem poslov v svojo stanico. Tam je pokazal svoji Emiliji Jožefa, rekoč: „Tu vidiš, Emilija, mojega največjega, najzvestejšega prijatelja. Njemu se zahvali, da imaš še moža, vi otroci pa, da imate še očeta“.

Emilija je skušala vsa ginja se zahvaliti; Jožef pa se je temu branil ter rekel: „Gospa! ta gori nad nami je bil z nama!“

„Res, Emilija, Bog je bil z nama. Čudila se boš, ko boš slišala, kako se je

nama godilo. — Ali — dajte nama najprej jesti!“

Kmalu je bila dobra večerja pripravljena. Jožef se je vsedel med otroke in se jim je kmalu priljubil veseli mož, ki jim je toliko lepih reči od svojega potovanja vedel povedati. Večer jim je kmalu pretekel. Jožef se je k Filipu obrnil, rekoč: „Prijatelj! srečen oče si! saj ni bilo mogoče ti na morji poginiti, ko so angelji varhi tvojih preljubljenih za te molili“.

Filip pa mu je roko stisnil, rekoč: „Jožef, moj angelj varih si bil ti“.

Emilija, ki je svoje otroke spat spravila, je prišla k njima: „Jelite, gospod, da bote pri nas ostali in ne bote zapustili tistih, katerim ste moža in očeta rešili? Z nami morate živeti, z nami umreti!“

„Gospa“, ji je odgovoril Jožef, „mater imam doma in po meni hrepene; moje pomoči potrebujejo, brez katere so tako dolgo bili. Veče sreče bi ne poznal, kakor med vami vaš biti in od vas in od Filipa ko prijatelj spoštovan tukaj srečne dni preživeti“.

„Greh bi bilo“, je rekla Emilija žalostno, „vam braniti tako sveto dolžnost spolnovati; prosimo vas pa, saj pol leta pri nas ostanite!“

„Gospa, samo osem dni mi je še odloga dano; ladija je že pripravljena, ki me bode v Hamburg peljala“.

Le preurno so pretekli gospodu Filipu in njegovi blagi ženi ti dnevi. S silo težkim srcem se je ločil Jožef od te ljubeznjive družine. Spremil ga je Filip do Londona. Ondu sta še nekaj dni ostala, dokler ni bila ladija natvorjena. Ko sta nečega dne čez veliki trg šla, ju sreča velik, čedno oblečen mož, kateri je posebno Jožefa oestro pogledal. Na voglu nekih ulic se ustopi pred nja.

„Gospoda!“ ju prijazno ogovori. „ne zamerita, da vaji tako ogovorim. Če se ne motim, sem vaji že v Havani videl“.

„Pred tremi meseci sva bila ondu“, odgovori Filip.

„Vi, gospod!“ govori ptujec dalje Jožefu, „ste oteli devo in jedino dete Don Roderika Saldeca z nevarnostjo svojega življenja“.

„Res je tako; kaj pa to govorjenje pomeni?“

„Don Roderik vas po meni pozdravi. Zvedel je, da bode v London prišli; znano mu je tudi, da imate staro mater doma in on hoče skrb za vašo mater, kakor drugi sin, z vami deliti. Za to vas prosi, da se tega malega daru ne boste branili!“ To izgovori in mu majhno mošnjo v roke stisne in tiho reče: „Jaz sem Terelijin brat in se vam zahvalim za njeno rešenje; vsak dan se vas spominja. Mali Jnigo mora vsak dan za vas moliti“. —

Jožef hoče odgovoriti; pa s pohlevnim pripogljajem se Španjol urno odtegne, in izgine v bližnjo hišo.

„To je čudno“, reče Jožef in odpre mošnjo. S čudenjem zagleda za dve sto tisoč goldinarjev denarja v papirji. Pismice je pridejano denarju, v katerem se mu Don Roderik še jedenkrat zahvaljuje. „Vzemite to, ne kot plačilo za vaše dejanje, katero zamore samo nebeško zveličanje in vaša lastna vest plačati, temuč kot majhen pripomoček, s katerim vam bo lažje svojo mater prehraniti. Spoštujem vašo mater, kakor svojo in jih imenujem srečno. Zakaj vi ste ji vreden sin. Bog blagoslovi vas in vašo mater!“

Jožefa in Filipa je Španjolova hvalenost močno ginila. „Don Roderik je blagega srca“, reče Filip; „žalilo bi ga, ko bi ti tega daru ne vzel“.

„Vzamem ga, vsako misel pa, katero ima v svojem prijateljskem srci do mene, više čislam, kakor ta dar. Pa zahvalim se tudi za to, ker me vseh skrbi za svoje življenje reši, in mi tudi mogoče stori, drugim pomagati! Bog plačaj dobremu gospodu!“

Zadnja ura je prišla. Moško in srčno sta prenesla prijatelja britkost te ločitve.

„Jožef, sam Bog vé, kaj sem ti dolžan; samo on ti bo plačal“, reče Filip s solznimi očmi; „Bog te vodi; presveta Devica, katera naji je tolikrat varovala, naj te spremlja vse tvoje dni!“

„Filip, ako je božja volja, se bova še videla. Pozdravi mi svojo ženo in otroke ter pomni vedno svoje prisege v Havanski cerkvi“.

Jožef je našel na ladiji, ki ga je imela na Nemško peljati, dobrega vodja in dobre tovariše. Njegovo srce je močno po domu hrepenelo. Štel je dni in ure. Srečno je prišel v mesto Hamburg na Nemškem. Z lastnimi konji je dirjal brez

zamude proti svojemu domu. Peti dan je prišel v mraku blizo svoje vasi. —

Voz in konje je pustil v bližnjem mestu, da bi v vasi ptujca s tako lepimi konji preveč ne gledali. Z neizrečenim veseljem in srčno hvaležnostjo do Boga je zvedel v gostilnici, kjer je ostal, da njegova mati še žive in trdno upajo, da se bo še vrnil.

Čedalje bolj se vasi bliža. Kmalu hiše dobro razloči. Vsaka je zdaj vesele zdaj žalostne spomine v njem zbudila, videl je cerkev, šolo, farovž — nekoliko nižje hišo svojih starišev. — Postane nekoliko. Mislil je na svojo dobro, staro mater; v duhu je pri njih in se veseli jih zopet videti. Bolj urno gre. K brezi pride, ki je stala ob cesti v dolini, kjer je bila podoba Matere Božje. Tukaj se spomni, kolikrat je k deviški Materi molil, kako ga je ona v tako mnogih in velicah nevarnostih varovala in iz valovja in ognja rešila ter v domovino srečno pripeljala.

V srcu mu je nekaj reklo: „Prav storiš, da se popred tistim zahvališ, ki so ti tako čudno pomagali. Z molitvijo moraš svoj prihod v domovino obhajati. Zakaj, darov si dokaj prejel“.

Počasi gre v dolino. Srce mu je bilo tako polno, oči so se mu obsolzile. Skozi veje je videl podobo Matere Božje, kakor da bi ga k sebi vabila. Stara žena je klečala pred njo in molila. Mračno je že bilo in njenega obraza ni mogel razločiti. Srce mu veselja poskakuje; bliže pristopi, gotovo so njegova mati, ki zanj molijo.

Jožef je mogel s silo svoje veselje premagati. Postal je nekaj časa tiho v neskončnem veselju. Zdaj je videl moža od druge strani iz grmovja stopiti in plašno se materi bližati. —

„Meta“, jim reče mož z žalostnim glasom; „motiti vas moram v vaši molitvi. Ne da mi pokoja srce. Nekaj vam moram, preden grem od tod, povedati, kar vašega Jožefa zadeva“.

„Oh, Boltažar! hudega se bojim! govorite naravnost!“ je rekla Meta vsa preplašena; „ali ste ga vi ubili ali nabiralcem prodali?“

„Meta, nabiralcem smo ga prodali; oh! za krvave denarje smo ga Hesovskim nabiralcem prodali, kateri so ga v Ameriko odpeljali. Da bi Bog hotel, da bi ga mogel s svojim življenjem obuditi, ako je mrtev“.

„O moj Bog! o presveta Devica! Boltazar! Kaj vam je Jožef hudega storil, kaj vam je uboga vdova storila, da ste ji jedinega sina iz srca strgali? O Jožef! moj Jožef!“ V prebritki bolečini vije svoje roke.

Boltazar stoji molče pred njo. „Res, prav imate; nič hudega ni storil ne meni ne mojemu bratu. Zgolj nedolžnost in pobožnost je bil. Oh nevošljivost in hudobija je bila, ki naju je k temu hudobnemu dejanju zapeljala. O da bi mogel storiti, da bi se ne bilo zgodilo!“

Meta se v svoji silni žalosti pripogne. Britko se zjoka. V tem hipu je vse upanje v njenem srcu ugasnilo.

„Meta, ali mi morete odpustiti?“ jo vpraša Boltazar -s strahom in velikimi srčnimi bolečinami. „Meta, glejte, kaj trpim! Od tiste ure, katero vsaki dan stokrat preklinjam, me je zapustil božji blagoslov; ali se spomnite, da je pred dvema letoma v gojzdu drevo mojega brata Miklavža ubilo? Moja hiša je zdaj prodana in kot berač moram z ženo in z otroci po svetu. To je kazen božja; ne godrnjam zavaljo tega; zaslužil sem to. Meta, odpustite mi! Samo, ako mi odpustite, mi bo odleglo“.

Meta pogleda Mater milosti, ki ima usmiljeno dete na rokah in globoko zdihne. Okrog se obrne in Boltažarju roko poda. „Odpustim vam iz srca, iz vsega srca; da bi zavoljo mene za to dejanje nikoli nič ne trpeli!“

Boltažar se glasno zjoka; močno pritisne njeno roko na svoja usta: „Bog vam plačaj tisočkrat; kamen se mi je od srca odvalil. Lahko bom zdaj umrl. Meta, ali nikoli nič več ne slišite od Jožefa?“

„Ne črkice ne!“ je zdihnila; „Amerika je daleč, silno daleč. Gotovo je že mrtev!“

Boltažar ji jokaje roko stisne. „Meta, še jedenkrat odpustite mi in molite za mene; jaz sem reven človek!“ To ji še reče in počasi gre proč.

Silno je ona jokala, in Jožef se ni mogel dalje premagati. Z vso močjo svoje veselje, kakor svojo žalost zatiraje stopi izza grmovja.

„Dober večer!“ reče, in glas se mu skoraj trese; „ali se po tej poti v vas pride?“

„Da, blagi gospod!“ odgovori Meta z začudenjem. Zakaj leta in leta že ni

videla nobenega tako lepo oblečenega ptujca; „le naravnost čez griček!“

„Jokate se, ljuba žena; zakaj pa?“ jo vpraša Jožef dalje.

„Svojega sina objokujem, svoje jedino dete! — O moj Jožef!“ in jok ji zapre besede; komaj mu svojo nesrečo pové. Ptujec jo pazno posluša.

„Tudi jaz sem bil v Ameriki“ reče, „in zelo bi se mogel motiti, če ne poznam vašega sina. V jedni kompaniji sva služila. Ali se ni pisal Jožef Ram?“

„Da“, odgovori Meta vesela; „o blagi gospod! povejte mi vendar za božjo voljo, ali še živi Jožef, ali še živi?“

„Še, verjemite mi, še živi?“

„Ali še živi! o Jožef, še nisi umrl! O Jezus! O Marija! še živi! O povejte mi, kje je?“

„Na poti k vam, mati!“ odgovori Jožef globoko ginjen. Komaj se še premaga.

V neskončnem veselji stoji stara žena nekaj časa tiho. Njeno prvo opravilo je zdaj, da se Bogu zahvali. „O Jezus, ti si ga rešil! O Marija, ti si mi ga spro-

sila! pa povejte mi, gospod, kdaj bom svojega Jožefa zopet videla!“

„V nekoliko dneh, v nekoliko urah, morda“ —

„Presveta Devica! jaz“ —

„Da, mati!“ reče Jožef vnet hrepenjenja in veselja, „jaz sem, jaz sem vaš Jožef!“

To, kar se je zdaj godilo, naj slednji sam v svojem srcu čuti in misli. Ko se je prvo veselje poleglo, ga je peljala stara mati k podobi Device Marije.

„Glej Jožef, tukaj sem vsak dan zjutraj in zvečer za te molila. Veš še, da mati Marija več ni imela sinčka na rokah. Hranila sem in vse sem dala, da sem ji mogla dete v roko položiti in reči: Glej mati! tvoje dete ti dam zopet, o pripelji mi tudi ti s svojo mogočno prošnjo moje nazaj! in glej Jožef, uslišala me je! Tukaj, kjer sem toliko solz pretočila in toliko britkost prestala, videla sem te, kakor bi mi Mati milosti hotela prav očitno pokazati, da se moram njeni priprošnji za tebe zahvaliti. Zagledala sem te zopet ob času, ko me je vse upanje zapustilo, ko je največja britkost moje srce razjedala. Spoznati sem morala, da kjer žalost

do vrha prikipi, se veselje že glasi. O Jezus! o Marija! bodita zahvaljena! Zopet ga imam svojega jedinega sina!“

Šesto poglavje.

K o n e c.

Da se je vrnil Jožef, katerega je že vse mrtvega mislilo, je bilo še tisti večer po vsi vasi znano in vsaka hiša se je veselila zavoljo tega. Šolski učitelj je tekel, kolikor so mu njegove stare noge dale, s to veselo novico v župnijo, kjer mu gospod župnik v začetku tega ni hotel verjeti.

„Glejte“, reče učitelj, „saj gre sam z materjo sem“.

Gospod župnik je jima tekel z učiteljem naproti. „Jožef, ali si res ti?“

„Z dušo in s telesom!“ odgovori Jožef in hvaležno poljubi podano roko svojega dobrotnika.

Gospod župnik je vzdignil oči v nebo in rekel ginjen: „Moj Bog! blagor mu, kdor v te zaupa! Ložje bom zdaj umrl!“

„On nam bo oči zatisnil!“ reče učitelj jokaje in pritisne svojega učenca na srce“.

„Kdo bo zdaj od smrti govoril?“ je rekel Jožef; „saj sem še le od smrti vstal! Prosimo Boga in upajmo od njegovega usmiljenja, da nas bo še mnogo let skupaj pustil mirno in veselo živeti“.

„Amen!“ so rekli gospod župnik, „zdaj pa pojdite noter; tema je, pri luči te moram videti! Preljubi moj Jožef, vidim, da si zrastel?“

Podali so jedno roko Jožefu, drugo pa materi. „O mati Meta! kdo bi se bil tega nadejal? Veselje mi hoče skoraj srce stopiti. Vsak dan sem molil pri sveti maši zanj, pa nikoli nisem vedel, ali bi molil za mrtvega ali živega. Poglejte, Bog nas je uslišal, Meta!“

„In kako čudno!“ je rekla, „leta in leta sem upala, da bo še prišel; ali pred jedno uro sem vse upanje zgubila!“ — Povedala je, kaj ji je Boltazar povedal in kako mu je odpustila, ker jo je prosil.

„Tu se vidi“, so rekli župnik, „da so srečni usmiljeni; ker ste bili usmiljeni, vam je bil Bog tudi usmiljen, in vam je zgubljenega sina domu pripeljal“.

V stanico so prišli. Tu jim je prišla Magdalena, gospoda župnika stara hišna, naproti, in je s prisrčnim veseljem pozdravila Jožefa, katerega je še kot otroka tako rada imela. Prinesla je luč in vsi so se čudili nad Jožefovo čvrsto, zdravo postavo. Njegovo obličje je bilo ogorelo, bolj moško, pa vendar prav prijazno. Na čelu je imel majhino progo. —

„Jožef“, so začeli zdaj gospod župnik, ko je Magdalena stole prinesla in mizo pogrnila, „zdaj nam pa povej, kako se ti je godilo ves čas, kar te ni bilo. Najpred pa pij!“ Magdalena je prinesla piva in sira, potem pa je urno šla večerjo napraviti.

Jožef je pil, potem pa začel:

Znano vam je, da sem o cerkvenem shodu prav dobre volje bil. Zvečer sem se hotel z gospodom učiteljem domu vrniti. Slišala sva nekoga stokati in zdihovati v goščavi. Dasiravno so mi gospod učitelj branili, vendar sem v gojzdič skočil. Kar me zgrabijo štirje trdni možaki, ki so me na tla vrgli in povezali. Da bi ne upil, so mi s cunjo usta zamašili, nož na prsi nastavili in žugali, da me bodo kar umorili, ako ne grem ž njimi. Vlekli

so me skozi goščavo in Bog ve, po kakšnih stranskih potih več ur daleč. Večkrat so postali in se tiho pogovarjali. Zdelo se mi je, da slišim Boltažarja in Miklavža govoriti. Groza me je obšla in najhujega se mi je bilo bati“.

„Ko se je dan napočil, sta Miklavž in Boltažar zginila. Prišli smo k samotni hiši, kjer so nas drugi možje čakali, ki so me na voz dejali in me prav urno odpeljali. Dobro sem vedel, da gremo čez mejo, in vedno večja groza me je obhajala. Komaj sem mogel moliti. Ko smo se že dolgo peljali, mi je rekel nek mož, da mi bode cunjo iz ust vzel, če mu obljubim molčati; pokimal sem mu z glavo. Potem mi je vzel iz ust cunjo, ki me je zelo nadlegovala. Ko jih vprašam, zakaj so me napadli in kam me bodo peljali, mi niso nič odgovorili, pa ukazali so mi pokojnemu biti, ker bom že zvedel še vse. Potem so mi dali kruha in žganja. Prileglo se mi je pa kakor žolč; bolj in bolj sem spoznal, da sem med nabiralci. Na vprašanje, ali moram vojak biti, mi je jeden odgovoril, da mi je čast, vojak biti, da more človek, ki ima glavo in srce na pravem mestu, v vojaščini najpred k bo-

gastvu in časti priti in še celo vojvoda postati. To me pa kar nič ni mikalo; v svojem stanu bi bil rad z najslabejim hlapcem menjal“.

„Zvečer smo prišli v neko gostilnico. Ondu je bilo vse polno hesovskih novincev. Skoraj vsi so bili pijani. Gnjusilo se mi jih je. Pa pokoja mi niso dali. Ž njimi sem mogel jesti in piti. Vso noč so verizili. Proti jutru še le so utihnili. Ves čas sem premišljeval, ali bi ne bilo mogoče uskočiti, ali kaj ostro so na nas pazili. Pa vendar bi bil skoraj srečno ušel, ko bi me ne bil gospodarjev pes izdal. Čez zid pri dvorišču sem bil že prišel. Lajanje psa pa je nabiralce zdramilo, za manoj so šli in me vjeli. Strašno so me razbili in žugali so mi, da me bodo ustrelili, ako še jedenkrat poskusim uiti. In res so ostro ostro na mene gledali in z menoj huje kot z drugimi ravnali“.

„Naše število je od dne do dne rastlo. Več sto nas je bilo, ko smo v mesto Kasel prišli. Ondu so nas v vojašnice zaprli. Preoblekli so nas in ves dan smo se mogli v orožji vaditi. Ko smo bili dosti izučeni, rekli so: „Alo v Ameriko nad puntarje!“

„Kako nam je pri srcu bilo, ne da se popisati. Tarnali, žugali smo, jezili se, nič ni pomagalo. Tiste, kateri so najglasneje upili, da so jih goljufali, so uklenili, nekatere pa še celo ustrelili. Molčali smo potem. Na Angleško so nas prepeljali, kjer smo malo časa ostali. Ko so bile ladije z armado zbrane, smo se v Ameriko peljali. Na morji smo imeli z viharji in boleznimi zelo opraviti. Ko smo na suho prišli, je bilo trpljenje še večje. Potrebnihi reči nismo imeli. Več tednov nismo imeli nič drugega, nego slab kruh in gnjilo vodo; pri tem smo morali skozi neizmerne gozde in močvirja težavno hoditi. Kmalu smo se z Amerikanci sprijeli. Večidel smo mi premagali, pa veliko ljudi smo zgubili. Ker smo večidel premagovali, smo začeli Amerikance zaničevati. Pa to zaničevanje in svojo neskrbnost smo morali hudo plačati. Vašington, vodja Amerikanov, nas je napadel sredi zime, nas hudo nabil in 23 naših častnikov in blizo 1000 vojakov vjel“.

„Med vjetimi sem bil tudi jaz. Peljali so nas z velikim radovanjem v Filadelfijo, kjer so nas na ogled po ulicah vlačili in prešerno z nami delali. Še bolj

so se pa veselili, da so nas vjeli, ker so se nas Hesov veliko bolj bali kakor Angležev.

„V majhnih tropah so nas po deželi razdelili. Ker so pa malo na nas pazili, jih je več ušlo. Tudi jaz sem ušel neko noč s tovarišem. Tri dni sva begala po gojzdih in močvirjih in vedno sva bila v strahu, da bi Indijanom v pest ne prišla. Brez orožja sva bila v neznanem kraju. Jeden sam nož sva imela. Vsa izstradana sva lazila čez neznane gore. Tu so naju neko noč Indijani napadli. Mojega tovariša Gašperja so kar umorili; meni pa so noge in roke zvezali, na konja me dejali in seboj vlekli. Osem dni neizrečenega strahu — zakaj vsako noč sem si moral pri teh kervoločnih Indijanih smrti svest biti — sem preživel pri njih. Kar pridejo nekega dne evropski lovci k njim v tabor. Moje veselje, da sem zopet svoje rojake videl, je bilo neskončno. Tudi oni so se čudili, da me tukaj najdejo. Roke sem vzdignil in jih prosil, da naj me rešijo. Po angleško sem jim povedal svojo revščino. Komaj razumljivo so mi po angleški povedali, da so Španjoli in da s kožuhovino kupčujejo, in da si bodo vse prizadejali, da me rešijo. Puško, nekoliko smodnika

in nekaj konjskih brzd so dali in rešen sem bil. Ne morem vam povedati, kako mi je veselja srce poskakovalo. S svojimi rešniki sem šel po njih težavnih in nevarnih potih. Kožuhovino so ali od Indijanov kupovali, ali so pa sami ob jezerih in potokih bibre, vidre, jelene, srne in druge zveri lovili in streljali“. — „Bilo jih je kakih trideset mož, ki so se s tem pečali. Kmalu sem se ž njimi seznanil, tudi njih jezika sem se med njimi naučil (svoje življenje in nevarnosti bom pri drugi priložnosti povedal). Dve leti sem bil pri njih, ko so se v mesto Montreal podali, kjer je vodja njih kupčijskega društva „Don Pedro Mizza“ stanoval. Blažen, častitljiv mož je bil, kateri me je pol leta v svoji hiši ljubeznjivo živil in potem priporočil svoji teti, Doni Ksaveriji, katera je v Limi kupčevala. Dona Ksaverija je bila dobra, pobožna gospa in me je prav rada imela“.

„Vdova je bila in kmalu mi je vse zaupala. Tudi brez otrok je bila in ljubila me je, kakor svojega lastnega sina. Vsega sem imel obilo, kar more življenje mlademu človeku prijetno storiti. Pa vendar nisem bil srečen. Saj mi je manjkalo

domovine, kjer so moja mati, moji prijatelji živeli in na me gotovo niso bili pozabili“.

„Dve leti sem bil pri nji in sem njeno kupčijo zvesto oskrboval. Prosil sem jo, da naj me domu pusti, ter ji rekel, da mi doma stara mati žive, po katerih moje srce hrepeni in da je moja dolžnost, biti njim podpora v starosti. Solznih oči me je prosila, da naj še jedno samo leto pri nji ostanem, rekoč, da me tudi ona ljubi kakor mati, da hoče za me in za mojo mater skrbeti, da bova vse svoje dni brez skrbi in zadovoljno živela“.

„Ostal sem tedaj še jedno leto. Večkrat sem domu pisal in zelo me je skrbelo, ker nisem nobenega odgovora dobil in nič ne zvedel od svoje matere in od svojih dobrotnikov“.

„Nobenega pisma nismo dobili, Jožef“, so rekli gospod župnik.

„Rad verjamem“, je odgovoril Jožef, „pot je dolga in nevarna; in mogoče je, da je kateri zavidljivih rodovincev Done Ksaverije pismo vlovil. Ko je konec leta, zopet jo prosim, da naj me pusti, pa je zopet jokala in me prosila še silneje kakor vlani, da naj pri nji ostanem. Rekla je, da nima razun mene nikogar, ki bi ji

pomagal, in da me bo gotovo dobro plačala. Tako me je šest let zadrževala. Moje hrepenenje po svoji materi in domovini je bilo tem močnejše, ker nisem nič iz domovine zvedel. Zatoraj ji mirno napovem, da sem trdno sklenil, vrniti se domov“.

„Zopet je poskusila, ali bi me ne vtegnila s prošnjami in solzami zadržati. Ta pot sem pa trden ostal. Šla je in prinesla mi skrinjico s 1000 cekini in molkom, za katerega je jagode sama naredila. — „Pojdi tedaj“, mi reče, „ljubi Jožef; nočem in ne smem te dalje muditi; greh bi bilo, braniti jedinemu detetu k svoji materi iti“.

„Vzemi pa to le; dovolj ti bo, da boš sebe in svojo mater živel. Pozdravi mi mater, daj jim ta rožni venec in prosi jih, da naj vsako soboto „nanj za mojo dušo molijo!“

„Glejte, ljuba mati, tukaj je rožni venec!“

S čudenjem so ga mati, gospod župnik in učitelj ogledovali. „Saj je samo vrvica in križček tukaj? kje so pa jagode?“ so vsi vprašali.

„Snedene so!“ odgovoril je Jožef smehljaje.

„Kako snedene!“ so se vsi zavzeli. „Snedene so in sicer v hudi lakoti“, je trdil Jožef in se je veselil nad čudenjem pričujočih. „Le poslušajte, kako se je to godilo. Dona Ksaverija me je prosila, da naj ji še to prijaznost skažem in v Boston grem ter ondi poseben opravek za njo opravim. S srčno hvaležnostjo sem se poslovil pri svoji dobrotnici in se na dolgo ter nevarno pot v Boston podal. Urno in srečno sem se znebil njenega naročila in več se nisem potem mudil, ter se hitro v svojo domovino odpravil“.

Zdaj jim je Jožef povedal, kako se mu je na morji in na Kubi godilo.

Začudeno so Jožefa poslušali. Solze veselja in ginjenja so igrale vsem v očeh, posebno pa Meti. Britko je jokala, pa kmalu se je smehljala in križ rešnjega rožnega venca poljubovala.

„Meta“, so rekli gospod župnik globoko ginjeni, „tvoja vera ti je pomagala“.

In k Jožefu obrnjeni so rekli:

„Blagor njim, kateri žaljujejo in zdihujejo, ker potolaženi bodo!“

„Gospod nam je usmiljen!“ je rekel Jožef, ter oči pobožno k nebesom povzdignil.

„Za to bodi čast Bogu!“ so pristavili gospod župnik.

„In hvala mogočni prošnji presvete Device!“ sta rekla pobožno Meta in Jožef.

Meta in Jožef sta tiho in srečno v vasi živela. Agata, zvesta rejenka, je bila obilo in dobro plačana za njeno strežbo. Nad Boltažarjem se je Jožef kaj lepo maščeval; odpustil mu je. Nazaj mu je kupil hišo, ob katero je po nesreči in s slabim gospodarjenjem prišel. Boltažar je postal drugačen in boljši človek in nikoli ni nehal Jožefu hvaležen biti. Jožefu je bilo mogoče s svojim velikim premoženjem dobro delati, in delal je to razumno, z vneto gorečnostjo in z vročim srcem. Vedno je ostal hvaležen Bogu in pobožen častilec presvete Device. Z gospodom Filipom in njegovo rodovino je živel v pristrčnem prijateljstvu in ni še leto preteklo, ko je Filip s svojo ženo in svojimi otroci prijatelja obiskal in mu rekel: „Bog je najino molitev uslišal; tudi moja Emilija in moji otroci uživajo zdaj srečo moje vere!“

